

BØRNE

TEATER

AVISEN

NR. 33 JUNI 1981

Temaer:

★ **YTRINGSFRIHED**

★ **NORSK TEATERSENTRUM**

BØRNE**TEATER****AVISEN**

NR. 33 JUNI 1981

Børneteateravisen udsendes af
»Samarbejdsudvalget«
Frederiksborggade 20, 3.
1360 København K.
Tlf. 01-15 69 00

Redaktion:
Jørgen Nordenhof
(ansv. for dette nummer)
Elin Andersen
Brita Bakkestrøm

Børneteateravisen udsendes fire gange årlig til alle interesserede.
Private abonnenter opkræves 15 kr./år i abonnement, hvilket dækker
forsendelsesomkostningerne.

Flytning bedes meddelt skriftligt til Samarbejdsudvalget så hurtigt
som muligt.

Bestilling og afbestilling af abonnement foretages skriftligt.

Produktion: H.P. Sats I/S. Assens. Tryk: Fjerritslev Avis Tryk, Fjerritslev.

NORSK TEATERSENTRUM

Jørgen Melskens og Jørgen Nordenhof har været
i Norge og beskriver teatersituationen i landet
i en sektion, der starter

side 4

ER »ENGLEBASSER« ET UARTIGT ORD?

— Og er det begrundelsen for, at domprovsten
har nægtet at lade Niels Andersens skuespil »Luthers
Lærlinge« opføre i Haderslev Domkirke?

side 10

LUTHERS LÆRLINGE

Synopsis til Niels Andersens kirkespil aftrykkes
i sin helhed fra ...

side 11

POLITISK OG MORALSK FORMYNDERI I HEDENSTED KOMMUNE

Magnus Brandstrup har set på, hvordan det kan
ske, at en lille gruppe kan få gennemtrumfet
censurforanstaltninger i forbindelse med bestilling
af børneteaterforestillinger.

side 13

RBOT – ET KULTURINSTRUMENT

Nyt afsnit i BTA's føljeton om RBOT (= Institutionen
Det rejsende Børne- og Opsøgende Teater).

side 14

NY KØBENHAVNSK SKOLESCENE?

Den storkøbenhavnske støtteordning til børneteater
kan ende i en ny skolescene-ordning.

side 15

SVENDBORG FORETRÆKKER REVY FOR EGNSTEATER

Fortællingen om kulturministeren, der ikke kom
til Svendborg.

side 16

DRAMATIKUDGIVELSER

Nye bøger om teater.

side 16

BØRNTEATERFESTIVAL 1981

Vi har plukket i avisudklippene, der har omtalt
årets festival. Og Mogens Laier har lavet en foto-
collage fra de hektiske dage i Frederiksværk.

side 17

SÅ KOM ÅRETS BOGUDGAVE

Teaterrådets indstilling 1981/82 er blevet læst
af Kjeld Koplev.

side 20

REPERTOIRENYT

side 21

KØBENHAVNS INTERNATIONALE TEATERFESTIVAL

Foromtale af den københavnske festival, der
afvikles i dagene 20/6-18/7.

side 22

Forsidefotoet er fra Saltkompagniets Teatergruppe (Norge) og er taget
af Agnethe Weisse.

HØRT I KULISSEN

Hørt i Odense: Bider hunden den hånd, der giver den mad?

□ Jo, der kendes eksempler på, at
særlig bidske udgaver af hundera-
cen har faret op og bidt den i hån-
den, der ville give dyret en bid brød,
vel at mærke, hvis det var en frem-
med hånd. Den kendte hånd kan al-
drig risikere at blive bidt.

Det ville naturligvis også være at
betragte som en højst upassende
handling af bæstet, en handling der
sikkert ville blive set med strenge
øjne på. Passende konsekvenser vil-
le blive taget: Fratagning af det re-
gelmæssige foder i flere dage, bort-
visning i en periode eller for stedse, i
helt ekstreme tilfælde ville man må-
ske overveje en human aflivning af
dyret.

Selvfølgelig ku' det tænkes, at
man — inden der gribes så alvorligt
ind — blandt hundekendere ville de-
battere tilfældet: Hvorfor bed hun-
den? Var den ikke blevet behandlet
ordentligt? Var den vred over et el-
ler andet? Var foderet ikke tilstræk-
keligt og tilstrækkelig nærende? El-
ler manglede den f.eks. plads i sin
hundegård? Var dens snor for kort?

Det er næppe sandsynligt, at hun-
dekendere ville finde den rigtige for-
klaring. Og i hvert fald kunne de ik-
ke spørge hunden, som jo kun ville
sige vov.

Godt man ikke er en hund.

De er jo osse ved at skrive overenskomst

— Hvem?
— Skuespillerne og teknikerne på
gruppeteatrene med deres fagfor-
bund.
— Nå, får de noget ud af det?
— Jo, lidt da.

Jeg læser

... at Teaterrådet har frtaget dan-
segruppen Living Movement dens
traditionelle tilskud — på grund af,
at de er stagneret. Er det mon rig-
tigt?

Nu gider Baggårdteatret

... snart ikke være med længere i det
kommunale cirkus. Hverken Teater-
rådet eller kommunenes borgmester
vil have dem ret meget længere.
Hvad mon de så gør?

Læs side 16.

ASSITEJ

□ Den internationale børne- og ung-
domsorganisation holder festival i
Lyon i Frankrig fra 9.-27. juni, hvor
også Kaskadeteatret optræder. Samme sted holder ASSITEJ ver-
denskongres og generalforsamling
13.-20. juni.

Fru Inga Juul og Fontana Studio
vil med deres »Dansk ASSITEJ« re-

præsentere dansk børneteater på
den officielle danske stand (der siges
at være en piedestal).

På en uofficiel stand vil 33 danske
børneteatre præsentere »Det dan-
ske center for ASSITEJ), repræsen-
teret af sit forretningsudvalg (Jør-
gen Melskens, Birthe Loksøe, Ray
Nusselein, Michael Ramløse og An-
ne Josephsen). Forretningsudvalget
vil vise en diasserie fra verdens stør-
ste børneteaterfestival og uddeler
tillige et engelsksproget katalog om
de 33 teatre + allehånde informatio-
ner om dansk børneteater.

Et gennemsnits- børneteater ...

... koster rundt regnet det offentlige
en million kroner om året.

I slutningen af marts måned kørte
Handelsbanken en annoncekampan-
je i 18 dagblade, hvor de reklamere-
de for en elefant. Kampagnen vare-
de én uge og kostede alene i annon-
ceudgift den nette sum af 1,5 millio-
ner kroner (iflg. dagbladet Informa-
tion).

Meget skægt, ikke??

Og så var der den om skotten

... der ikke ville have, at hans børn
skulle se børneteater.

— Hvad gjorde han så?
— Han sparede pengene!

Høvik Ballet, Norge

Ny sekretariatsleder

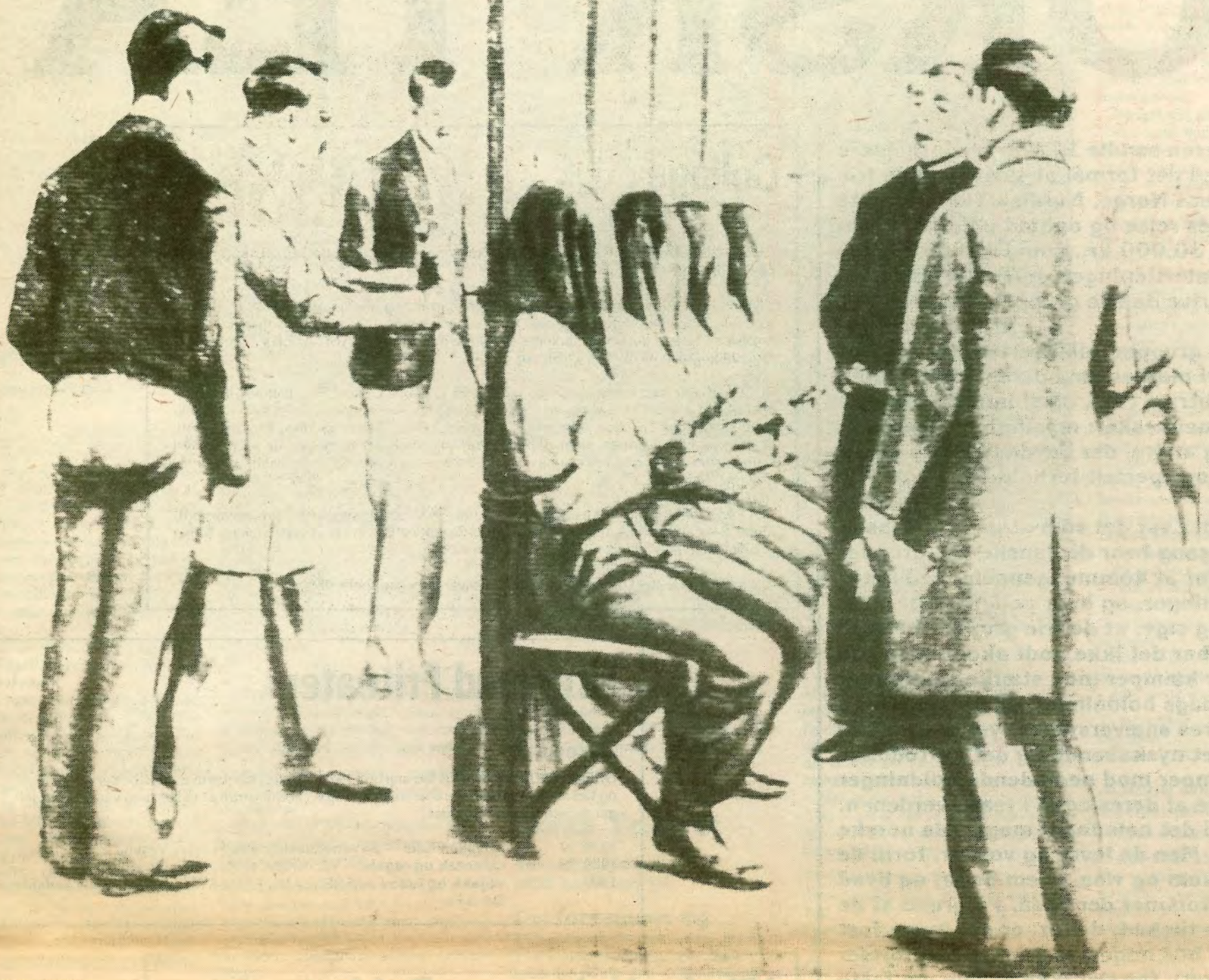
□ Lederen af Sekretariatet for Sam-
arbejdsudvalget for Børneteater og
Opsøgende Teater mv. Jørgen Mel-
skens fratræder efter eget ønske
stillingen den 31. juli, idet han går
tilbage til arbejdet i teatergruppen
Skitteholdet.

BTA's redaktion kipper med fla-
get for den afgående, siger ham tak
for gode råd og megen bistand gen-
nem de år, han sad på posten, og øn-
sker ham god vind fremover.

Samtidig har vi den glæde allere-
de nu at kunne byde hans afløser
vedkommen til den store arbejds-
byrde i Frederiksborggade. Mellem
de meget kvalificerede ansøgere, der
har været til stillingen, har Samar-
bejdsudvalget udnævnt Biba
Schwoon til den kommende sekreta-
riatsleder, der altså sætter sig i sto-
len 1. august.

Vi siger tillykke og kipper igen
med flaget.

red.

En garottering

Hvad er egentlig ytringsfrihed?

Godt spørgsmål, vil nogen sige.

Andre ville sige: Hov, hov, vi har da grundlovssikret ytringsfrihed her i landet!

Nåh, ja, det er forresten rigtigt nok. Så véd vi jo godt, hvad ytringsfrihed er.

Ikke desto mindre er der da nogen, der prøver at knægte ytringsfriheden.

Ja, så. Hvis ytringsfrihed da?

Ja, din og min f.eks., og kunstnernes.

Din og min?

Ja. Du kan f.eks. ikke skrive læserbreve. Jo, altså til Information og Land og Folk og Aktuelt og Jyllandsposten. Men de blade er der jo ingen, der læser. Er du klar over, hvor mange mennesker, der aldrig ser andre aviser end ugeaviserne, hvis de udkommer. Ellers slet ingen. Uge- og pornoblade sælges som aldrig før. Mange har kun TV og radio at holde sig til, hvad nyheder og vurderinger angår. Ja, selv Schleimann bliver aflyttet mere end før. Spurgte du også om, hvem der knægter ytringsfriheden? Det skal jeg sige dig. Det gør de avisejere, der har råd til at lukke butikken, indtil deres typografer kommer på bedre tanker end at forlange sikkerhed i ansættelsen. Havde det bare været en 5-øre mere i timen, så havde man nok kunnet drøfte sagen og i fællesskab fundet en løsning midt imellem. Men sikkerhed? Det koster jo penge.

Det må være nogle mægtige kapitalinteresser, der står på spil, siden regeringen ikke bér avisejerne lukke biksen op igen, og det i en fart, for folket sulter. Kød skulle folket have, tænkte Anker Jørgensen — og det fik de. Og Anker Jørgensen er ellers sådan en pæn mand. Og så er han oven i købet pressens mand. Ytringsfrihedens statsminister.

Hør, du snakkede også før om kunstnernes ytringsfrihed?

Gjorde jeg det? Nåh, ja, kunstnerne. Dem er der jo ikke nogen, der hører efter alligevel. Bortset fra nogle i Hedensted og i Haderslev.

Men dem kan du læse om på side 10 og 13.

red.

NORSK TEAT

Sidst på vinteren sendte BTA to medarbejdere til Oslo med det formål at skrive om de frie teatergrupper i Norge. Nordisk Teaterkomité betalte deres rejse og ophold ud af den sum penge på 30.000 kr., som i 1980 tildeltes BTA, Nya Teatertidningen og Teateri med det formål at beskrive de frie grupper i Norden i de tre tidsskrifter.

Vi traf de frie grupper, eller rettere: enkelte af dem, vi mødtes med deres organisation Teatersentrum (TS), og vi interviewede en række mennesker: myndigheds personer, teaterfolk og andre, der havde indsigt i norsk teater og specielt forholdene for de frie grupper.

På mange måder var det som at gå ti år tilbage i tiden, til dengang hvor de danske frie grupper kæmpede for at komme igennem med deres forestillinger, og hvor pengene var små. Vi skal hilse og sige, at de frie grupper i Norge lever, men de har det ikke godt økonomisk. De frie grupper kæmper mod stærke traditioner og gammeldags holdninger, de kæmper mod politikeres snæversyn og lyst til at lukke øjnene for det nyskabende og det uortodokse — og de kæmper mod nedladende holdninger fra nogle af deres egne i teaterverdenen. De kæmper i det hele taget meget, de norske frie grupper. Men de lever og vokser, fordi de vil ud til publikum og vise, hvem de er, og hvad de vil. Og de kommer der også. På grund af de elendige tilskud, de får, er der ingen fast administration hos nogen af grupperne (bortset fra Tram-teatret), for slet ikke at tale om faste telefontider.

Men på trods af, at grupperne er vanskelige at træffe — og det kan vi bevidne — får aftagerne alligevel fat i dem og køber deres forestillinger. Alene dette er et stærkt bevis på deres eksistensberettigelse — hvis enkelte skulle være i tvivl.

De følgende artikler og interviews er en del af vores udbytte af mødet med de frie norske grupper. Vi beklager, at der i dette nummer ikke er plads til hele udbyttet. Men i et senere nummer vil vi gå nærmere ind på de frie gruppers forhold til institutionsteatrene, konkurrencevilkårene og teaterformidlingen i specielt Osloområdet, og i Fællesforbundets tidsskrift »Teater, film og TV« vil vi komme med et par artikler af mere faglig karakter, der vil behandle de faglige organisationers forhold til de frie grupper og vice versa. Forhåbentlig vil artiklerne i dette nummer give et indtryk af vilkårene for de norske frie grupper.

AF JØRGEN MELSKENS & JØRGEN NORDENHOF

Collage

COLLAGE har moderne dans som udtryksform, og har siden høsten 1974 vært med på å spre kunnskap om denne form for ballett.

COLLAGE har vært i kontinuerlig drift siden starten, og har i løpet av disse årene hatt glede av et inspirerende samarbeid med kunstnere innen teater, film, billedkunst og musikk. Allerede debuten markerte et slikt samarbeid i «SAMTALER» koreografert av Ida Collin, til musikk av Sigurd Berge.

COLLAGE har hatt forestillinger på bl.a. Club 7, Henie-Onstad kunstsenter, Ibsenhuset i Skien, Teatret i Kristiansand, Nationaltheatrets Amfiscene, Speilet kino i Fredrikstad, Teatret på Torshov, Teaterskolens scene i Oslo, Sandvika kino, Stovner Amfi, Scenen på Frysjaentret, samt oppsøkende virksomhet på barne- og ungdomskoler i Østlandsområdet og turnéer i egen regi med støtte fra Kirke- og undervisningsdepartementet.

COLLAGE består for tiden av: Inger Buresund, Sølvi Edvardsen, Lise Eger (permisjon), Mette Kristiansen, Lise Nordal (permisjon), Catherine Pickering, Trude Stokke, Mona Walderhaug, Aase With.

Alle jobber på heltid i COLLAGE og deler ansvaret for gruppens drift.

Grenland Friteater

HISTORIE

GRENLAND FRITEATER ble startet i 1976. Teatret har faste øvingslokaler i Porsgrunn og består av 4 skuespillere, en regissør og en administrator. Vi har med våre oppsetninger turnert over hele landet.

1976/77
1978/79
1980

«Byssan lull» — en vaneforestilling av Frances Vestin.
«Unntak og regel» — vår versjon av Bertolt Brechts lærestykke.
«Sjakk og ludo» av GRENLAND FRITEATER, «Gjøglerens fødsel» av Dario Fo.

Vibeke Helgesens Dukketeater

har eksistert siden 1967. Aktivt turnéteater siden 1972. Har gjestet samtlige fylker i Norge og medvirket ved festivaler i såvel Danmark som Sverige og Frankrike. Teatret har mer og mer utviklet seg til et slags repertoar-teater, som kjører flere sideløpende forestillinger. Således tilbyr vi i 1981:

For småbarn, forestillinger på inntil 20 min.:

«Revestreker»
«Haren og Pinnsvinet»
«Griseflaks»
«Vi bygger oss et hus»

For barn over 4—5 år:

«Pampusene kommer» (ca. 40 min.)
«Elefantungen» (etter Kiplings eventyr. Spilt over 500 ganger, men fremdeles etter-spurt).
«Tryllegresset» (etter et asiatisk eventyr. Spilletid ca. 50 min. Fortrinnsvis over 6 år).

Nyoppsetting i 81 blir suksessen fra 75: «Gutten som gikk til Nordenvinden», med nye dukker og ny dekor.

Enn videre tilbyr teatret dukketeater for voksne med «Vesle-Mari fra Nijmegen», et nederlandsk mirakelspill fra omkr. 1500. En Faust-utgave før Faust!

NB: Teatret akter i 1982 å feire sitt tiårs-jubileum med en dukketeater-musical!

Filiokus Teatret

Filiokus Teatret består for tiden av:

Berit Søder
Rolf Iversen
Sølvi Wiulsrød
Øystein Selenius

FILIOKUS TEATRET har eksistert siden høsten 1975. Vår første produksjon, «Krinkelkroken» av Turid Balke, ble spilt en rekke ganger i Oslo-området og utover

landet. Stykket er også produsert for TV. «Musen som ikke ville sove» er også skrevet av Turid Balke og tilbys i 1979.

ERSENTRUM

Musidra

MUSIDRA kan i 1981 se tilbake på 10 års kontinuerlig drift. Formålet: Å være et forum der profesjonelle scenekunstnere kan prøve ut sine ideer, søke å nå fram til nye spilleformer og publikumsgrupper, har ført til 16 egenproduserte oppsetninger av musikk-dramatisk art for barn, ungdom og voksne. Den 17. produksjonen er nå under utarbeidelse og vil få premiere våren 1981.

Siden 1978 har MUSIDRA vært offisiell arbeidsgiver for sine ansatte som i dag består av 4 personer på heltid og 4 på deltid.

7 av gruppens arbeider er produsert for NRK Fjernsynet og øvrige oppsetninger er vist over 700 ganger over store deler av landet.

MUSIDRA kan, i tillegg til oppsøkende forestillinger, tilby kortere eller lengre kurs i drama/dokketeater for lærere, førskolelærere og andre interesserte.

Musidra består av: Tom Berre — scenografi, dokker
Ann Magritt Børresen — skuespiller
Helge Reistad — regi, dramaturgi
Per Skjølsvik — skuespiller, dramatikk, musikk
Camilla Tostrup — skuespiller, sangtekster, koreografi
Vigdis Gjerstad — regnskap

Tilknyttet i jubileumsåret: Andreas Jaggi — skuespiller
Ole Bruun Rasmussen — dokketeaterinstruksjon

Perleporten Teatergruppe

PERLEPORTEN TEATERGRUPPE ble startet våren 1975. Gruppen holder til i Oslo, men er et turnerende teater.

PERLEPORTEN har skrevet og turnert med:
1975/76/77 «Faren satt på første benk og moren satt på annen og Knoll og Tott på galleri og lo som bare faen»
1976/77 «Jug meg en saga»
1978 «Klassebilde»
1978 «Et energisk lite spill om makt» (et halvtimes spill mot atomkraft)
1979/80 «Fra himmelen regnet det gull»

Hver av forestillingene er spilt mellom 50 og 60 ganger i det sørlige Norge for ungdom og voksne.

Høvik Ballett

HØVIK BALLETT ble etablert i 1969 som den første frie, profesjonelle dansegruppen i Norge og har virket kontinuerlig siden da.

HØVIK BALLETTs formål er å spre kjennskap til og stimulere interessen for moderne dans i Norge.

HØVIK BALLETT har lagt stor vekt på oppsøkende virksomhet i skoler og institusjoner og har nådd et bredt publikum over hele landet, med mer enn 1000 forestillinger bak seg.

Siden 1973 har HØVIK BALLETT turnert regelmessig for Rikskonsertene med skoleforestillinger. Gruppen har også turnert i egen regi med støtte fra Kirke- og undervisningsdepartementet.

HØVIK BALLETT har hatt Kunstsentret på Høvikodden som fast tilholdssted i flere år og har hatt en rekke større oppsetninger i årenes løp.

Høsten 79 feiret HØVIK BALLETT ti-års jubileum med et nytt helaftens program, som bl.a. ble vist under Festspillene i Bergen i fjor.

Danserne i HØVIK BALLETT jobber på heltid i gruppen og deler ansvaret for driften.

Tramteatret

Har verka aktivt frå juni 76, og har 12 medlemmar. Vi lagar teater med størst vekt på humor og musikk. Hittil i revyform. Vi legg vekt på å vere eit folkeleg teater. Dvs. å ta opp tema og emne som folk i dag kan kjenne seg att i. Derfor er det viktig

for oss å arbeide utifrå diskusjonar vi har hatt med ulike grupper i samfunnet. På den måten er vi avhengige av publikum for å syne fram samfunnsmessige konflikter i kvardagen og at dei kan løysast på scenen.

Dansekompaniet Kantarellen

Dansekompaniet KANTARELLEN er en videreføring av tidligere Frostad Dansecompa-ni og Kantarellen Dans:Teater.

Medlemmer:
Liv Bjørgum tlf. 46 47 58
Edle Bjørn-Hansen tlf. 14 15 03
Kjersti Clausen tlf. 14 93 77
Hanne Riege tlf. 14 67 76
Veslemøy Sparre tlf. 78 50 91
Tom B. Torgersen tlf. 46 47 58

DANSEKOMPANIET KANTARELLEN
Tollbugt. 4
OSLO 1
Tlf. (02) 42 29 30, onsdager kl. 13—16

Tartarteatret

TARTARTEATRET består av følgende 4 medlemmer: Helge Lohne, Kristian Stangebye, Anne Søyseth og Anne Vik.

TARTARTEATRET ble startet i 1976 under navnet Teatret HAUGEN ALLMØTE og hadde flere produksjoner fram til høsten 79 da gruppen debuterte på profesjonell basis med «Klasse 7D, Norge, Verden» av Siv Widerberg. Denne produksjonen ble sendt på turné på Vest- og Sørlandet fram til mars 1980.

TARTARTEATRETs nye forestilling «SJAKK! Et spill om kjærlighet» har premiere på nyåret og er skrevet av Anne Søyseth i samråd med gruppens øvrige medlemmer.

Saltkompagniet

SALTKOMPAGNIET ble startet ut fra et ønske om å utvikle en personlig uttrykksmåte gjennom trening og eksperimenterende forestillingsarbeid, og å bruke teatret i sammenhenger der det fungerer som teater — overraskende, urovekkende, til stede her og nå.

Vi begynte i 1975 som KLOVNEGRUPPEN MAX OG MINI, som i 1977 ble utvidet til SALTKOMPAGNIET. Vi har hittil laget fire forestillinger: «Partnere» (1975/76), «Klovner må leve» (1978), «Majorenes Middag», «Uhyret Danser» (1979/80), og et stort antall gate-opptog («Fugleparade Alta», «Karavane» m.fl.) og pedagogiske seminarer. Vi har deltatt på festivaler i Madrid, Baskerprovinsen, Murcia, Copparo, Santarchangelo (Italia), samt Festival of Fools, København, og Kvinnekulturfestivalen i Oslo. I samarbeid med GRENLAND FRITEATER arrangerte vi i 1980 et orientalsk teater-seminar i Porsgrunn (ISTA); i samarbeid med Bærum kommune gjestespill og utveksling med TEATRO NUCLEO, Italia.

1981 blir for oss et vanskelig år, da vi ønsker å konsentrere oss om et forestillingsarbeid over lengre tid. Dette er økonomisk lite innbringende, og foreløpig knapt nok støtteberettiget. Samtidig ønsker vi å bryte den kunstneriske og menneskelige isolasjonen og stimulere til større kulturell blodsirkulasjon her i landet. Dette kan gjøres gjennom seminar-virksomhet, og ved å skape klart definerte situasjoner som muliggjør møter og utveksling mellom mennesker.

Teatret Rundt-Omkring

TEATRET RUNDT-OMKRING er et profesjonelt barne- og ungdomsteater som hører hjemme i Bergen. Gruppen ble dannet i 1975, med målsettingen om å spille oppsøkende barne- og ungdomsteater. Vi skriver stykkene våre selv, og har til nå laget 5 teaterforestillinger og 3 programmer for barne-TV.

TEATRET RUNDT-OMKRING har 3 faste medlemmer, som alle arbeider i teatret på heltid: Geirdis Bjørlo, Sigurd Lysbakken og Jens Remfeldt. Musikeren Helge Haaland er knyttet til gruppa i 1981.

Norsk kulturpolitik

For at få klaring på norsk kulturpolitik prøvede vi på at få et interview med Norges kulturminister: Kirke- og undervisningsminister Einar Førde. Det var imidlertid ikke muligt. Førde var først at træffe i næste måned. I stedet for blev vi henvist til Kirke- og undervisningsdepartementschef Johannes Aanderaa, der som en embedsmand, der direkte har kulturen som sit område, gerne ville udtale sig på departementets og til dels på regeringens vegne.

— *Hvorfor har Norge ikke et kulturministerium?*

J.A.: »I Norden er det jo bare Danmark, som har et kulturministerium. I begyndelsen af 70'erne drøftede vi, om vi skulle have et særligt departement for kultur, men det endte i en strid om, hvordan man bedst kunne opdele kirke- og undervisningsdepartementet. Nu er sagen igen aktuel, og vi vil nok nå frem til politisk, at vi skal oprette et kulturministerium med egen minister.«

— *Hvorfor er det aktuelt lige nu?*

»Der er to grunde til det: Kirke- og undervisningsdepartementet er det mest arbejdskrævende af vore departementer, og det bør derfor nu deles op. Og den anden grund er, at kulturpolitikken bliver en stedse vigtigere del af samfundspolitikken. For at vi kan tage os af en udvikling af kulturen på en tilfredsstillende måde, synes det at være naturligt med et kulturdepartement.«

— *Er det for at man kan gøre mere ud af støtten til kulturen?*

»Det vigtigste er vel, at kulturpolitikken skal have en sammenhæng med den øvrige samfundspolitik. Et kulturministerium vil naturligt styrke de kulturpolitiske vurderinger alment i samfundspolitikken.«

— *Er du i stand til at formulere regeringens kulturpolitik sådan som den former sig med dette departement som udgangspunkt?*

»Vi har jo op gennem 70'erne i de nordiske lande haft et parallelt kulturarbejde, mest parallelt i Sverige og Norge. I Norge har vi i Stortinget haft en række »kulturmeldinger«, som vi kalder det hos os. Og når det gælder målene for kulturpolitikken, tror jeg, at de stort set er sammenfaldende. Kulturpolitikken siger jo ikke »enten-eller«. Den siger »både-og«. Både at vi skal støtte de professionelle kunstnere på deres præmisser, og at vi skal støtte egne aktiviteter, amatørkulturen — og det forhold er det samme som i de andre nordiske lande og vel til dels fælleseuropæisk. Der hvor der er forskelle, er i brugen af virkemidler, og det hænger sammen med, hvordan samfundet er indrettet i de nordiske lande.

Til kulturformål bruger den norske stat ca. en milliard kroner om året, og det er vist det samme som i Danmark, men vi har anderledes traditioner, når det gælder byrdefordelingen mellem stat, kommuner og fylker. Og dér har vi vist ikke tal der helt kan sammenlignes.«

— *Norsk Kulturråd udsendte i '76 en udredning om de frie grupper. Det er 5 år siden, og der er ikke sket noget endnu, eller er der?*

»Vi kan helt enkelt konstatere, at når det gælder støtte til frie grupper, så ligger Norge langt bagefter både Danmark og Sverige. Det har flere grunde: Vi fik væksten i de frie grupper på et langt senere tids-

punkt end i Sverige og Danmark, og vi har ikke haft den samme udvikling i frie grupper som i disse to lande. En grund til dette er, at vi i Norge ikke har haft en overproduktion af skuespillere — det har ikke været professionelle, der er gået ud i de frie grupper. Det har næsten uden undtagelse været amatører, der har udviklet sig og blevet professionelle. En anden grund er, at til en vis grad blev en udvikling kanaliseret gennem vore institutions-teatre som opsøgende teater, biscener og lignende. I dag har vi helt den samme udvikling som i Sverige og Danmark, men vi har ikke en tilfredsstillende politik på området, ikke tilfredsstillende bevillinger.

Den udredning fra Norsk Kulturråd, som du henviser til, gav ikke et godt nok grundlag til at fastlægge en politik, fordi den gik uden om nogle væsentlige problemer. Den tog ikke op til nærmere vurdering forholdet mellem amatører og professionelle — vi vil støtte begge dele, men vi må have forskellige støtteordninger. Den vurderede ikke, hvilke kriterier der skulle lægges til grund for tilskudstildelinger. Vi synes f.eks., det er et problem, om støtte til frie grupper skal være en genvej til at etablere nye institutionsteatre — et vigtigt problem at tage stilling til, når man skal udforme støtteordninger. Udvalget vurderede ikke dette spørgsmål. Vi har haft behov for at se disse problemer i en større sammenhæng, og vi skal derfor have en ny stor kulturmelding her til foråret eller til sommer, hvor vi vil beskæftige os med permanente støtteordninger til de frie grupper.«

— *Kan du sige noget om, hvad der kommer til at stå i kulturmeldingen?*

»Når det gælder midlernes størrelse, kan jeg ikke sige noget endnu. Men jeg håber, vi kan gøre mere for de frie grupper, end vi har kun-

Johannes Aanderaa
(foto: NTB)

net gøre hidtil. I dag har vi en støtteordning under Norsk Kulturråd til produktioner, under Riksteatret til turneer, og vi har nogle få midler direkte under departementet. Men dette er ikke en tilfredsstillende måde at organisere støtten på. Vi er imidlertid indstillet på nytænkning og vil foreslå samlede ordninger. Hvilken model, vi skal vælge, er ikke afgjort endnu — der er en 3-4 modeller at vælge imellem, og vi ser også på ordningerne i Sverige og Danmark.«

— *Tænker man her på de kommunale og amtslige ordninger, der lige er gennemført i Danmark?*

»Vi er bange for, at det ikke vil være tilfredsstillende i Norge. Faren er, at hvis vi skulle vælge denne danske model, ville det ikke være tilfredsstillende for de frie grupper. Vi har i dag for få kommuner, som ville være villige til at give penge til frie grupper.«

— *Det vil sige, at staten skal bære hovedbyrden?*

»Det er sandsynligt, at staten skal ind på en lidt anden måde end i Danmark.«

— *Tror du, at man her i Norge er bange for automatikken i faste støtteordninger?*

»Jeg plejer at sige det sådan, at det ikke er nok at have en filosofi, der siger, at man skal støtte frie grupper. Vi må også have en filosofi, der siger, at man skal have pligt til at tage livet af frie grupper, når der dukker nye grupper op, som er bedre og mere nyskabende. Vi kan ikke støtte frie grupper, for at de skal oprette nye institutionsteatre. En anden ting er, at man kan tænke sig, at enkelte frie grupper skiller sig ud på en sådan måde, at de kan danne baggrund for et nyt institutionsteater, men det må ske efter en hel speciel vurdering og uden nogen som helst form for automatik.«

— *Så skal nogen jo lave en kvalitetsvurdering, når det skal vurderes, om en ny gruppe er bedre end én, der allerede får støtte? Hvem kan man tænke sig?*

»Det er klart, at departementet ikke kan have det job. Men der er her to muligheder. Den ene er et sagkyndigt indstillende organ, der giver en indstilling på grundlag af det kendskab, organet har til grupperne. Den anden model er at bruge Teatersentrum sådan, at TS selv vælger et indstillende organ, der bedømmer støttetildelinger efter faglige vurderinger. Vi vil nærmere vurdere, hvilke af de modeller, der er bedst egnet.

— *Er det sådan, at børnekulturen i Norge anses for at være så vigtig, at støtten til frie grupper vil blive målt efter, at hvert barn i Norge*

kommer til at se f.eks. mindst én teaterforestilling om året?

»Det er sådan, at støtten vil blive tildelt efter visse forudsætninger, f.eks. at så og så stor en del skal gå til forestillinger for børn. Vi har her et analogt tilfælde med den film-melding, vi også er ved at udarbejde, hvor det bliver bestemt, at en vis procentdel af støtten skal gå til produktion af børnefilm. Det er en tanke vi er inde på i andre sammenhænge også.«

— *Til sidst: Hvad er din personlige opfattelse af det arbejde, de frie grupper udfører?*

»Jeg har ikke set alle de frie grupper, så jeg kan ikke vurdere dem alle. Det, jeg har set, har været interessant, og i alle tilfælde — og det vil være departementets holdning — har vi inden for teaterpolitikken og den samlede politik behov for det element, det nyskabende element, som altid vil ligge i de frie grupper.

Vi er i færd med at sikre vore kulturinstitutioner, deriblandt teatrene, økonomisk, socialt og arbejdsmæssigt, som det er naturligt for samfundet at gøre, men som ikke giver mange muligheder for improvisationer eller det uortodokse. Skal vi give plads for det nyskabende, det som ingen i de officielle kanaler har tænkt før, så synes vi at have behov for de frie grupper i den samlede kulturpolitik.« □

Nationaltheater
i Oslo
(foto: Jørgen
Melskens)

Udviklingen af de frie grupper i Norge

HELGE REISTAD, hvad er forklaringen på, at der ikke er sket tilsvarende udvikling i Norge som i Sverige og Danmark i udviklingen af frie grupper?

»En af grundene er, at man forsøgte at lave oprøret mod det etablerede inden for institutionsteatrene, især Nationalteatret med sine opsøgende forestillinger som *Pendlerne*, *Svartkatten* og *Spillet om skolen* for en halv snes år siden. Man forsøgte at få i både pose og sæk, ved både at være ansatte og »fritstående«. Men der blev kritik i teatrets ledelse, og af ledelsen, og selv om teatret dengang havde en leder, der var interesseret i den opsøgende virksomhed, blev midlerne mindre og skuespillernes muligheder for at arbejde med det opsøgende blev begrænsede.

En anden inspirationsbølge var Eugenio Barba, der i '63 prøvede at starte Odin-teatret i Norge. Men de fik ingen støtte og flyttede derefter til Holstebro. Der var dengang ingen, der var fremsynede nok til at støtte sådanne ting og give plads for eksperimenter.«

— Du var med i det udvalg under Norsk Kulturråd, som i '76 skrev en udredning om de frie grupper. Men du var den eneste fra de frie grupper?

»Udvalget blev nedsat uden at vi havde nogen anelse om det. Men da vi kom under vejrs med, at en udredning skulle skrives, krævede vi en plads i udvalget — og fik den. Vi var ved at planlægge dannelsen af TS dengang, og det, at Kulturrådet satte gang i rapporten fremskyndede arbejdet med TS. Vi var klar over, at de mennesker i Kulturrådet ikke havde nogen særlig viden om de frie gruppers virke. Vi måtte derfor have en organisation, som kunne følge tingene op.

Vi fik ind i rapporten, at en fritstående gruppe er en fri professionel gruppe, som har teaterarbejde som levebrød. Kulturrådet ville gerne have, at de frie grupper skulle være en slags paddehatte, som kommer og forsvinder, og som de kunne give penge efter forgodtbefindende. De ville gerne have, at professionelle, halvamatører og amatører blev blandet sammen, så

de kunne nøjes med at give os nogle småskillinger engang imellem. Mine regneeksempler f.eks. over driftsomkostninger til et 5-mands teater gik udvalgets medlemmer slet ikke ind på.«

— Nu er der gået 5 år, siden udredningen udkom. Hvorfor er der ikke sket noget?

»Udredningen eller indstillingen — om man vil — var ikke entydig. Hvortil kom, at der var — og er — vide kredse inden for de grupper, der betyder noget inden for norsk teater, der anså de frie gruppers arbejde for mindreværdigt. Yderligere har vi i TS ikke haft tyngde nok. De fleste af dem, der arbejder i frie grupper, kommer fra andre miljøer end institutionsteatrene: fra eksperimentelgrupper, fra forskellige dramauddannelser, fra balletskoler, fra udlandet osv. Der har ikke været én samlet bevægelse. Der er mange, som har forsøgt hver sit sted. Og vi har ikke været dygtige nok til at samle os og finde vejen frem.«

— Hvad er så grunden til, at der kommer en kulturmelding nu?

»Jeg tror da, at det skyldes, at vi i de senere år bedre har forstået at manifestere os, og at de forskellige fagforbund og myndigheder nu respekterer os. Men samtidig føler vore myndigheder sig under pres ved, at der i Danmark og Sverige er gennemført nye støtteordninger. Og det er jo nok ikke så dårligt.«

— Er behovet stort nok for de frie grupper, når man tager i betragtning, at der er en pæn spredning af institutionsteatre i hele Norge, incl. regionsteatrene og Riksteatret?

»Mit indtryk er, at de fleste skuespillere, der er uddannede fra teaterskolerne, og som arbejder ved institutionsteatrene, er institutionsprægede og tænker i store voksenforestillinger. Vel 90% af deres stykker er ikke for børn — det er stykker i stort format, lavet for store scener og voksne. De frie gruppers force er de små, nære forestillinger, der direkte vedkommer publikum — børn som voksne. En anden force er vores forsøg på fornyelse af teaterformen. Det tredje det politiserende aspekt. Det fjerde at nå frem til et nyt publikum.

Med hensyn til behovet for de frie grupper kan jeg blot illustrere billedet med nogle tal: Det er flere gange påvist, at institutionsteatrene når maksimalt 20% af befolkningen — og måske bare 5% af børnene. Over 80% af den norske befolkning stifter så at sige aldrig bekendtskab med institutionsteatret af mange forskellige grunde. Selv om der er ca. 1500 amatørteatergrupper, hvor tusinder af mennesker arbejder, så er der alligevel et stort uopdyrket område for professionelt teater, hvor de frie grupper kan og må sætte ind. Det opsøgende børneteater står iøvrigt mit eget hjerte nærmest.«

— Hvad er din personlige mening om udviklingen for de frie grupper nu og fremover?

»Jeg synes, jeg har sagt det samme og det samme gennem de sidste 10 år eller mere, og jeg har mest lyst til at give efter for overmagten. Mit indtryk er, at enkelte kulturpolitikere i Norge bare sidder og får deres løn, men de mangler ganske visioner og engagement. De gør ting for at få tiden til at gå, og deres udredninger om teater er ikke det papir værd, de er skrevet på. Jeg efterlyser én eller flere kulturpolitikere, som kan taget et klart standpunkt til de frie grupper, og som kan sige til eller fra, så vi véd, hvad de vil. De værste er dem, der smyger sig udenom, hver gang man kommer med et fornuftigt fremskudt.

Jeg synes, vi nu længe nok har bevist, at vi kan og vil noget. Det er på tiden, der sker en klargøring af forholdene. □

Helge Reistad var for 10 år siden med til at starte teatergruppen Musidra, han er teaterpædagog og dramakører og arbejder i Musidra som instruktør.

Hvad er Teatersentrum?

Vi citerer fra vedtægterne:

§ 1 TEATERSENTRUM er en partipolitisk uafhængig interesseorganisation for de frie, professionelle teater- og dansegruppene i Norge.

§ 2 TEATERSENTRUMS formål er:
— å arbeide for de frie gruppenes interesser
— å være forum for samarbeid gruppene imellom
— å spre informasjon om gruppene og formidle deres tilbud
— å arbeide for å forsvare ytringsfrihet og motarbeide sensur.

§ 3 TEATERSENTRUMS definisjon av en fri profesjonel gruppe:

- A. En gruppe dannet av medlemmene
- B. En gruppe der medlemmene har full bestemmelsesrett over gruppens økonomi, repertoar, produksjon og sammensetning
- C. En gruppe der medlemmene har virksomhet innen teater eller dans som profesjon og arbeidet i gruppen som hovedbekteftigelse

§ 4 MEDLEMSSKAP

a. FULLT MEDLEMSSKAP

Grupper som har oppfylt punkt A og B i definisjonen kan bli medlemmer i TS

- 1. etter 3 års kontinuerlig drift og 2 oppførte produksjoner, eller
- 2. etter 1 års kontinuerlig drift og 1 oppført produksjon, dersom medlemmene har hatt virksomhet innen teater eller dans som profesjon i 2 år eller har relevant yrkesutdannelse.

Hvad mener Norsk Teatersentrum

VI HAVDE ikke mulighed for at træffe hele Teatersentrums arbejdsudvalg, men vi havde en samtale med Birgit Christensen, medlem af arbejdsudvalget og medlem af teatergruppen Perleporten, om Teatersentrums stilling til en række væsentlige emner for de frie grupper.

— Er Teatersentrum en tiltrækkende organisation at være medlem af for de frie grupper?

»Ja, det mener jeg. Vi har i øjeblikket 12 medlemmer og 4 associerede medlemmer. Men ikke alle er klar over, at vi eksisterer. Af og til læser vi i aviserne om en gruppe, der har jobbet vældig længe og som kalder sig en fri gruppe, men som vi aldrig har hørt om, og som heller aldrig har hørt om TS. Når det hænder, henvender vi os naturligvis og fortæller om organisationen. Men vi har ikke megen tid eller mange kræfter til at gøre os kendte. Vi er nu begyndt at lave et blad, der skal udkomme 3-4 gange om året, hvor vi fortæller dels om grupperne, dels om TS' arbejde. Og vi prøver alle steder at uddele vores katalog, så alle kan vide om TS' eksistens.«

— TS har en halvdagssekretær?

»Hendes opgave er at behandle posten, udsende medlemsbreve, besvare breve, arkivere osv., osv. Og hun deltager i arbejdsudvalgets møder. Men hun skal ikke tage initiativer. Det er arbejdsudvalgets opgave.«

— Det er noget vanskeligt at komme i forbindelse med grupperne?

»Det skyldes ikke, at TS mangler sin sekretær for øjeblikket. Det ansvar ligger hos grupperne. Men det er et kapacitetsspørgsmål. Kun én gruppe har råd til at have én i administrationen (Tram-teatret), og når vi er på turné, har vi ikke tid til at passe telefonen, og en hel masse andre ting har vi heller ikke kræfter til, bl.a. fordi vi ikke har råd til at ansætte kontorhælp.«

— Modtager TS nogen offentlig støtte?

»Sekretæren og kataloget er betalt af departementet. Bladet betaler vi selv.«

— Det ser jo ud til, at departementet gennem den kommende kulturmelding til Stortinget vil foreslå større og mere permanente støtteordninger. Det må vi så håbe på bliver tilfældet. Men ifølge Johs. Aanderaa er myndighederne bange for institutionalisering af de frie grupper. Er I også det?

»Jo, på en vis måde, men nok på en anden måde end myndighederne. Myndighederne er jo kun bange for at give permanent støtte til grupper, som på en eller anden måde udgør en trussel mod det etablerede teaterliv.

Når vi kan være nervøse ved en fast støtteordning — som vi ellers ser hen til — skyldes det angsten for at miste friheden. Vi er f.eks.

(fortsættes næste side)

Fra Musidra's forestilling »Hjemmebarn — fremmedbarn« (foto: Jørgen Melskens).

Hvad mener Norsk Teatersentrum

(fortsat fra foregående side)

bange for de kvantitetskrav, der kan følge med. Og kvantitetskrav i forbindelse med den måde, vi arbejder på, er helt absurd. Grupperne er så forskellige, at man ikke kan regne med, at de f.eks. kan spille lige mange forestillinger. Og nogle — f.eks. Saltkompagniet — får som regel igen entréindtægter, når de spiller. I det hele taget er det slet ikke i vores interesse at tage høje entréindtægter, når vi spiller. Vi vil også fortsat have lov til at erkende, når en forestilling ikke modtages godt, at vi har gjort fejl og derfor må ophøre med at opføre forestillingen. Det skal der være råd til.

— *Departementet arbejder med to modeller til fordeling af tilskud. En model, hvor en form for teaterråd fordele pengene. Og en anden model, hvor TS selv fordele pengene. Hvad mener I om det?*

»Vi vil gerne have et medlem fra TS i det udvalg, der skal behandle tingene, så vi kan få informationer-

ne. Men vi vil under ingen omstændigheder sidde og vurdere om vore egne medlemmer skal have tilskud eller hvor meget de skal have. Det må være myndighedernes sag.«

— *Har I fortalt departementet det?*

»Det har vi gjort, og det vil vi fortsat gøre.«

— *Hvordan ser du på fremtiden for de frie grupper?*

»Vi snakker af og til om i TS: Tænk om vi kunne slippe for alle papirer, rapporter og alt. Nogle gange har vi siddet til arbejdsudvalgsmøder og tænkt: Jamen, det er jo teater, vi skal lave. Vi må hele tiden spørge os selv: Hvorfor var det i grunden, vi startede? Hvad er det, vi vil? Der var jo en grund til, at vi ikke ville gå den traditionelle vej. Selv kunne jeg aldrig tænke mig at spille på et institutionsteater. Hvis det her ikke går, er jeg ikke skuespiller længere. Og så må jeg vurdere, om ikke hellere jeg

skulle gøre noget andet, f.eks. arbejde med amatørteater på en anden måde og så tjene penge ved siden af. Det vigtigste er jo at drive på med noget, der har betydning for en selv og for andre mennesker. Vi har så lidt teatertradition heroppe, at der er masser af mennesker, der mener, at teater er noget tåbeligt noget at beskæftige sig med. Der er meget at kæmpe med her.« □

Fra Perleporten's forestilling »Se, hvad jeg tør« (foto: Johs. Bøe).

Nationalteatrets opsøgende gruppe's »Kniv-Karlsson« med Geir Børresen som Bert Modig.

Nationalteatret

VI SÅ Nationalteatrets opsøgende børneforestilling *Kniv-Karlsson*.

Vi var før forestillingen sandt at sige indstillet på, at nu skulle vi se en omgang skolesceneforestilling, og hele sceneriet var da også til stede. Den blev spillet på en kommuneskole i Oslos vestlige omegn en aften kl. 18, og udenfor flokkedes børnene. Der var mange, der havde taget det pæne tøj på. Nogle få forældre fulgte. Børnene havde købt billet på skolen — 5 kr. stykket. Og skoleinspektøren (formodede vi) tog imod billetterne i døren og solgte de få billetter, der endnu var tilbage.

Skuespillerne ankom 5 minutter før kl. 18; teknikerne havde jo været der i forvejen og stillet kulisser og teknik op. Vi læste på et opslag, at al gymnastik den dag havde været aflyst på grund af forestillingen om aftenen kl. 18.

Men da vi først havde bænket os sammen med børnene rundt om scenen (der fyldte ca. ¾ af salen) og

forestillingen begyndte, fik vi øjnene op for noget ganske andet end en skolesceneforestilling, nemlig en velspillet, sjov og meget vedkommende røverhistorie om forsikringssvindel og politiets angst for at gribe fat i de rige og indflydelsesrige forbrydere. Alle 6 roller var forrygende udført, der var tempo på, og historien fik ikke lov at have så meget som ét eneste dødt punkt. Vi tror også, at de allerfleste børn oplevede forestillingen som morsom og spændende.

Men alligevel var der et par fejl. Afgørende fejl. Den ene var, at spillerne ikke under hele forestillingen kommunikerede med børnene. Og den anden var, at meningen med historien formentlig ikke trængte ind i hovedet på ret mange børn. Det sidste er selvfølgelig en følge af det første. Og det var jo synd for en ellers velspillet og god forestilling. □

Nationalteatrets opsøgende gruppe er ikke medlem af TS.

Perleporten

I ET FOLKETS HUS et sted i det østlige Oslo så vi en hverdagsaften kl. 18 Perleportens nyeste opsøgende børneforestilling, *Se, hvad jeg tør*. Det var tredje gang, Perleporten opførte den ved en aftenforestilling dét sted, og de to første gange havde der været mange. Denne aften kom der ikke så mange: Et halvt hundrede mennesker, ca. halvdelen børn. Børnene betalte 2 kr., de voksne vistnok 10.

Se, hvad jeg tør var en god, lang fortælling om pigen Flua, der tager ud for at søge efter sin bedste veninde, som er taget til fange af en cirkusdirektør. Og det er spændende ting, hun oplever på sin vej: hun lærer at flyve af to herlige måger, hun møder en rar heks, hun får lov til af selveste den rare kaptajn at styre færgen, og meget andet. Og selvfølgelig frelser Flua sin veninde fra den grusomme cirkusdirektør, der nu slet ikke var så slem endda.

Vi morede os herligt på publikumssiden, og jeg er sikker på, at de på den anden side af rampen og

så var glade for at spille. I hvert fald var eventyret om Flua meget vedkommende, selv om vi da udmærket véd, at Fluas oplevelser ikke kan forekomme i virkeligheden. Og det, der betog os mest, var nok den megen menneskelighed, der var i forestillingen. Det var en meget positiv oplevelse. □

Musidra

VI SÅ Musidras forestilling *Fremmedbarn og hjemmebarn* en formiddag på en skole i en nordlig forstad til Oslo. Godt 100 børn fra vel 2.-5. klasse overværede den, eller rettere: deltog i den.

Det var historien om Goffy, der blev fortalt, Goffy, der er en bandeleder, der vil bestemme, hvad alle andre ikke må gøre. De må ikke gå med babyhuer, de må ikke lege med rødhårede, og de må slet ikke lege med dem, der kommer fra et andet land. At Goffy og de to andre børn i stykket er dukker så store som 8-års børn, lægger vi kun mærke til i begyndelsen. Senere glemmer vi det og tror, de er rigtige mennesker.

Goffy og Kari og den fremmede pige Hama — »der ikke kan snakke norsk engang« — spillede ikke kun med hinanden. Publikum slap ikke for at involvere sig: Er I med i Goffys bande eller ej? De, der ikke er med i min bande, må gå ud! — si'r Goffy. Men heldigvis lykkes det Kari sammen med publikum at overbevise Goffy om, at han er nødt til at holde op med at ville bestemme. Hvordan skal vi ikke røbe her.

Børnene i salen blev flere gange i forestillingen opfordret til at synge med på de enkle melodier. Og sikke de ku', de norske børn. Det, tror vi, er sjældent at møde på en dansk skole i vore dage.

Efter forestillingen gik skoleinspektøren, der var en dame og som havde overværet forestillingen, op foran spillepladsen og takkede for optræden. Derefter spurgte hun spillerne, om de selv havde lavet stykket. Og da hun fik dette bekræftet, gav hun begge spillere et stort knus som tak for sin oplevelse. Hvem har sidst set det på en dansk skole? □

Udendørsforestilling med
Saltkompagniet Teatergruppe
(foto: Agnete Weisser).

Hovik Ballett's »Alt er bevægelse«
med Anne Brit Kjelsrud.

Er »englebasser« et uartigt ord?

DER FINDES en del udlægnin-
ger af, hvad ytringsfrihed er.
Nogle mener, det er at kunne kalde
Anker Jørgensen et dumt svin og
slippe godt fra det. Andre, at det
mere har at gøre med at have lov til
at ytre sig om samfundsanliggen-
der og andre vigtige sager uden at
staten, enkeltpersoner, redaktører,
domprovster eller biskopper brem-
ser, beskærer eller lægger låg på.

Frederik Dessau har i et oplæg til
en forestilling skrevet om den om-
rejsende gøgleres funktion i middel-
alderen, da »intet kunne siges, som
anfægtede det officielle magtappa-
rats ideologi. Her blev det bl.a. gøg-
lerens funktion i en tid, der ikke
kendte til ytringsfrihed og demo-
krati, at være en slags ytringsven-
til, som kunne udtrykke det forbud-
te i en uangribelig form og på en ar-
tistisk og underholdende måde der-
med vise det, der ikke kunne siges
— og sige det alligevel. I dag, da in-
tet er forbudt og alt kan siges — og
ingen til gengæld hører efter, fordi
meningsdannelse og ytringsfrihed
er ved at ende i polarisering og kon-
formitet — ligger der en udfordring
i at underholde publikum på en tan-
kevækkende og samfundskritisk
måde«

Der er adskillige gran af sandhed
i disse ytringer. Men hvad angår
det sidste udsagn: »I dag, da intet
er forbudt og alt kan siges — og in-
gen til gengæld hører efter«, må
man konstatere, at sådan er situa-
tionen ikke i dagens Haderslev.

I HADERSLEV findes personer
— højt placerede i det teologi-
ske hierarki — der mener, at folk
skam hører efter, hvad kunstnerne
siger. Ja, ikke alene det. De mener,
det er farligt for folk at høre efter
kunstnerne, at det ligefrem er dem
til skade. Og den bedste måde at
undgå, at folk hører farlige budska-
ber, er naturligvis helt enkelt at for-
byde kunstnerne at optræde.

Altså bestemmer disse højtstæn-
de teologiske embedsmænd — i før-
ste række domprovsten, men hans
foresatte, biskoppen, godkender
dispositionen — at skuespilleren og
dramatikeren Niels Andersens kir-
kespil ikke må opføres i Domkirken
alligevel. Det havde de ellers regnet
med, Niels Andersen og de godt
hundrede mennesker, som han hav-
de samarbejdet med omkring forbe-
redelser, studier og synopsis i mere
end 10 mdr. i samarbejde med et af
menighedsrådet nedsat udvalg.

DOMSPROCESSEN var kort —
ikke så megen diskussion.

Ganske vist sørger domprovsten
for en opbakning blandt flertallet —
stort eller lille, hvem véd? — i me-
nighedsrådet, men sagsforløbet vi-
ser, at det næppe kan være andre
end domprovsten, der ønskede at
stå som dommer i denne sag. At
han naturligvis sørger for at få sin
foresattes velsignelse inden doms-
afsigelsen vil nok af de rette folk
blive tilskrevet plussiden i hans ka-
rakterbog. Den domprovst skal nok
blive biskop en dag.

DER ER TO rystende ting i den-
ne sag:

For det første naturligvis selve
knægtelsen af ytringsfriheden.

Jamen, har domprovsten da
knægtet ytringsfriheden? Han har
da ikke forbudt opførelsen af kirke-
spillet! Han har blot sagt, at det ikke
skulle foregå i kirken.

Ja, netop! Deri består knægtel-
sen. Det, der ifølge sagens natur
skal siges i kirken, må ikke siges i
kirken. Domprovsten vil ikke have
nogen kritik af kirken fremført i sin
kirke. Ej heller må man udlægge
kristendommens budskab på andre
måder end efter den på bjerget her-
skende opfattelse, i hvert fald i
domprovstens kirke — mener dom-
provsten (domprovsten sidder jo
selv på bjerget). I øvrigt mener
domprovsten at kunne hente argu-
menter i loven om brug af kirker
ved at hævde, at man slet ikke må
bruge kirker til den slags — og
glemmer helt at fortælle, at bestem-
melsen om kirkers brug har vide
fortolkningsmuligheder. Næh,
domprovsten bestemmer, at hans
kirke ikke må anvendes til kirke-
spil.

Men uanset hvilken begrundelse,
domprovsten vælger at benytte sig
af, er resultatet det samme: Kirke-
spillet må ikke opføres i kirken. Det
er knægtelse af ytringsfriheden.

OVEN I denne grovhed prøver
biskoppen at bakke sin dom-
provst op — i stedet for straks at
kalde ham til orden:

Biskoppen sætter sig til dommer
i kunstneriske anliggender ved at
stille krav (sic!) til den kunstneriske
ledighed!!! Han udtaler offentligt,
at Niels Andersen er en dårlig for-
fatter — og det uden at kende ma-
nuskriftet!!!

Biskoppen véd åbenbart ikke, at
det for det første er et uhyre svært
erhverv det at skulle vurdere kunst
— for slet ikke at tale om kunsts lø-
dighed, for det andet at dette både
kræver årelang uddannelse og erfa-
ring. Ingen af delene har biskop-

pen. At biskoppen prøver at bilde
offentligheden ind, at han har for-
stand på kunst, tjener ham ikke til
ære. Men vi kender tricket fra her-
skere. Og så må vi ikke glemme, at
biskoppen også sidder på bjerget.

I ØVRIGT kunne det være skægt
nok — nu da vi er begyndt at
diskutere sagen — at vide de præci-
se grunde til spilleforbudet.

Vi prøver at gætte:

Er det, fordi forestillingen ville
vise, at der dengang i 1525 foregik
et magtspil i og omkring kirken?

Eller er det, fordi Niels Andersen
viser, at reformationen blev pådut-
tet befolkningen ovenfra, den kom
ikke nedefra — fra folket, som sik-
kert heller ikke dengang var udpræ-
get religiøs?

Eller er det, fordi Niels Andersen
beskriver kirkens afhængighed af
samfundet?

Eller er det, fordi Niels Andersen
bruger ordet »englebasser«?

Ja, det er ikke nemt at vide.

DOMMEN FALDT på et lukket
menighedsrådsmøde. Den an-
klagede blev hverken kaldt til eller
spurg. Vidner blev ikke afhørt. In-
gen forsvarer udnævnt. Præmisser-
ne ikke meddelt den undrende of-

fentlighed. Her var det dog trods
alt bedre under hekseprocesserne i
middelalderen.

Niels Andersen har så til gengæld
den glæde fremfor datidens hekse,
at han ikke blev tortureret, at han
ikke udsattes for vandprøven, og at
han ikke blev brændt. Til lykke
med det.

Her har vi så et tip til en vaks
dansk dramatiker (Niels
Andersen?): Prøv at skrive et spil
over emnet: Den protestantiske kir-
ke i nykatolsk tilsløring ud fra ek-
sempler i dagligdagen!

MEN SELVE skæbnen er også
et underfundigt spil. Se nu
her:

Niels Andersen skriver en synop-
sis til en forestilling, der hedder
»Luthers lærlinge«.

Og hvad sker: Han bliver selv en
Luthers lærling — sikkert til størst
forbløffelse for ham selv. Men den-
ne gang er det ikke — som i Luthers
tid — den katolske kirke, der slår til
(den i dag er nemlig ligeglad med
Niels Andersen — endnu!). Her er
det sørme den protestantiske. Alt-
så, Luthers lærling bliver nu — 450
år efter reformationens indførelse i
Danmark — slået af sine egne, pro-
testanterne!

NÅ, MEN NU kan det jo være,
at det hele har en langt mere
mystisk forklaring, en mere ophø-
jet. I så fald skal vi nok lade være
med at sige mere i denne sag. Det
ophøjede har vi ikke forstand på.

Blot vil vi tilføje: Hvis de inten-
tioner, der står i synopsisen virkelig
ville være blevet fulgt op i manu-
skript og forestilling — ja, så ville
det blive en meget flot forestilling!

JN

Kilder:

Teatergruppen Møllens dokumenter,
avisudklip mm. i sagen — venligst ud-
lånt af Møllen.

Interesserede kan gratis rekvirere hos
teatergruppen Møllen, Mølleplads 4,
6100 Haderslev: »Luthers lærlinge — en
redegørelse i en avisløs tid«.

Haderslev Domkirke må ikke være
ramme om Niels Andersens skuespil
»Luthers Lærlinge«. I stedet opføres
forestillingen i samarbejde med
Møllen, der ses herunder.

Luthers Lærlinge

– et historisk spil om Reformationen i Haderslev 1525

AF NIELS ANDERSEN

Det katolske kirkerum står med sit overlæssede virvar af bannere, ophængte tæpper, helgenbilleder, englebasser og småaltre i sideskibene og venter på at blive fyldt med tidens musik, tidens kostumer, tidens liv og mennesker. I nutidens lys og lydlige forstærkning. Med tanker og stemninger, som gør fortiden levende i kraft af nutidens modsætninger.

Skikkelser

Johannes Wulf, afladshandler og pavelig udsending
Sidsel, barnmordeske i gabestok
Jesper Finke, Hertug Christians sanger og spasmer
Regitze Tønderbinder, kongevalgt borgmesterfrue
Agathe Spandemager, rådsvalgt borgmesterfrue
En biskop
Frederik I.
Sophie af Pommern, hans dronning med en nyfødt pige på armen
Hertug Christian, Frederiks I.'s søn i første ægteskab
Dorothea af Sachsen-Lauenburg, hans ægteviede hustru
Dorothea af Preussen, Frederik I.'s datter i første ægteskab
Albrecht af Preussen, hendes trolovede
En bøddel
Ivar Juel, en adelig håndfæstningsmager, medlem af rigsrådet
Povl Helgesen, en karmelitermunk, kaldet Povl Vendekebe
Johan Vent., præst i Haderslev
En kogerske
En studehandler
En bonde
Et tyende
En købmand
En stenhugger
En bedemand
En håndværker
En kaptajn i Haderslevs handelsflåde
En fattig kvinde
Tossen fra Starup
Munke
Nonner
Præster
Hoffolk
Adelige
Rådet
Folk

Organist
Musikere
Korister

1. scene:

Inde i kirken er samlet repræsentanter for folket, hoffet, adelen, byens råd, munke og nonner, præster, hoforkestret og alle de andre.

Koret synger og orglet spiller Malmøessen.

De to borgmesterfruer slås om den fornemste plads længst fremme i kvindesiden.

Uden for kirken sælger den pavelige udsending, Johannes Wulf, afladsbreve (billetter). Sidsel, som har dræbt sit nyfødte barn, står i gabestok og hvæser over sin skæbne. Hun appellerer om barmhjertighed.

Hertug Christians sanger, Jesper Finke, står i indgangsdøren til selve kirkerummet og synger skillingsviser om situationen i Europa i denne sommer, 1525.

2. scene:

Med biskoppen i spidsen kommer kongefamilien Frederik I. og hans nye dronning Sophie af Pommern med den nyfødte på armen. Den lille skal døbes Elisabeth. Med i familien er Hertug Christian og hans hertuginde Dorothea af Sechsen-Lauenburg, samt Hertug Christians søster Dorothea af Slesvig og hendes trolovede Albrecht af Preussen. Ivar Juel er med og Johannes Wulf følger trop.

Regentparret indtager deres pladser oppe ved knæfaldet, alle i kirken har rejst sig.

Biskoppen holder en kort indgangsbøn fra prædikestolen og udtrykker i en kort tale kirkens glæde ved at få forlagt en kongelig dåb fra Gottorp til Haderslev. Han er en mand, som gerne udtrykker sig i ordsprog. Det lykkes ham dog ikke altid at ramme de helt rigtige udtryk, kort sagt han kan godt vrøvle lidt i det. Iøvrigt aner han ikke den dybere hensigt med at dåben er flyttet.

Mens han gør klar til at døbe barnet, spiller hoforkestret et lille musikstykke. Nogle holder anstanden, andre slapper af, mens Hertug Christian slet og ret er rastløs.

3. scene:

I det øjeblik biskoppen skal til at kalde regentparret frem til dåben, bryder Hertug Christian ind. Han har nøje planlagt det kup, der nu skal forsøges: At indføre Reformationen i Sønderjylland i aften. Han har studeret hos Luther i Wittenberg for 4 år siden og har lige siden arbejdet på at hans lære skulle trænge ind i Danmark. Han ser sig selv som en Ansgar, 500 år senere. Så han satser hårdt i aften. Men han har en modstander, som han ikke havde regnet med ville dukke op: Johannes Wulf. Det er en alvorlig streg i regningen, at denne katolske embedsmænd fik den idé at melde sin deltagelse.

En konfrontation mellem de to opstår spontant. Bis-

koppen er bare forvirret. Dorothea er den tro svigerdatter, som hele tiden går bud mellem Frederik I. og begivenhederne fremme ved trappen op til koret. Frederik I. udtrykker sig kun gennem hende. Han siger aldrig selv et ord, denne tillukkede, tænkssomme og kloge taktiker, som har fået magten forærende, fordi Kristian II. overspillede sine kort. Til gengæld har Hertug Christian lært af Kristian Tyrans fejltagelser. Og dennes satsning på borgerskabet og folket!

4. scene:

Hertug Christian har selvfølgelig forberedt sine folk på situationen. Han har bestilt reaktioner fra de folk, han har inviteret: Alle dem i menigheden, som ellers ikke plejer at komme til en sådan begivenhed. Han har ikke forberedt sin far. Det turde han ikke. Og heller ikke sin kone, Dorothea. Hende har han helt glemt i de nærmeste sammenhæng, selv om de er blevet gift for en måned siden.

En ung præst, Johan Vent, arbejder allerede på at oprette en præsteskole for den nye lære i Haderslev. Povl Helgesen, en karmelitermunk, forsvarer katolicismen.

Røster fra folket blander sig i den tumultagtige, lidt pinlige situation. En studehandler vil bare sikre sig, at studene stadig kan passere ad hærvejen gennem Hertugens len uden at skulle omvende sig ved grænsen. En købmand ser sin chance for at tage handel fra de klostre, som skal nedlægges og støtter derfor Christian. De skattelettelser, der stilles i udsigt ved at tiende ændres til femtende, vil også øge befolkningens købekraft! Munke og nonner beroliges med, at deres samkvem nu bliver lovligt. Men selvfølgelig skal deres klostre og jord overdrages til almenvellet, dvs. lenet, dvs. Hertug Christian, men han skal nok forvalte det til bøndernes bedste! Præsterne får mulighed for at gifte sig med husholdersken og for at tale dansk i kirken i stedet for latin. Folket vil få sin kirke igen!

Johannes Wulf truer med en bandbulle fra Leo 10. Hertug Christian beordrer som svar hoforkestret i spil, mens han underhandler med råd, nonner og munke, præster og de øvrige.

Alle underhandler med alle, mens der spilles. Wulf og Helgesen og deres sejge katolikker stikker hovederne sammen. Albrecht er overbevist katolik, så hans Dorothea er i en gevaldig klemme mellem ham og sin broder. Så hun ved ikke, hvilket parti hun skal tage. Frederik I. lægger op til en udtalelse, som hans elskede svigerdatter, Dorothea, noterer sig.

(fortsættes næste side)

Luthers Lærlinge

(fortsat fra foregående side)

5. scene:

Når musikken har spillet færdig, træder hun frem og oplæser Frederik I.'s budskab: På den ene og på den anden side er det nok bedst at tøve lidt med både det ene og det andet.

Jesper Finke kommer ind med meddelelsen om, at Luther for to dage siden har giftet sig med Katarina von Born. Det udløser et ramaskrig mellem katolikkerne. Christian lader som om han er rystet, men dette indslag er et led i hans taktik. Han har med vilje holdt nyheden tilbage, fordi han ved, at den vil gå positivt ind i folket.

Det ser ud til at Wulf skal få overtaget ved hjælp af sine proselytter blandt nonner og munke. En fattig og sur og syg kvinde priser klostrenes store fortjenester. Biskoppen er forvirret, han aner hverken ud eller ind. Er Frederik I. hans herre eller er paven? Men da ingen af dem giver signal, forsøger han af egen magt at sætte dåbs-handlingen i gang. Det lykkes.

Alt tegner til, at det bliver en katolsk dåb. Orglet og koret sætter i med en katolsk messe. Sophie går frem med sit barn. Frederik I. følger med, resten af hoffet følger med. Christian modtager deres resignerende tegn: Når det nu ikke kan være anderledes, forandringer er jo så besværlige. Biskoppen er faktisk helt klar. Wulf triumferer.

6. scene:

Men Christian er ikke slået. Han har mere i baghånden. Han har sendt Jesper på en mission. Over hoffets hoveder åbnes en lem i loftet og langsomt nedsænkes en engel! Wulf: »Et mirakel!« Musik og sang forstummer. Englen nedsænkes til lidt over hovedhøjde. Og da alt er tyst siger den højt og tydeligt: »Jeg kommer lige fra Rom. Hans pavelige højhed Leo 10. er død. Konkubinerne slås om hans fingerringe. Røgen fra det sextinske kapel er stadig sort!« Englen hejses op igen. Christian udnytter situationen, som han selv har skabt: »Et mirakel, en engel med bud fra Rom, hvem skal underskrive bandbullen, Johannes Wulf? Tror De ikke på mirakler?« Hoffet søger tilbage på plads i forvirringen over dette bud fra det høje. Den overtroiske befolkning tager det som tegn på, at tiden arbejder for Luther.

Wulf og Christian tager en ny omgang om forskellen på den katolske og den gryende lutheranske kirke. Men denne gang på de teologiske, ideologiske temaer om Guds begreb, synden, nadveren og skriftemålet. De spiller hinanden op på et plan, der viser, at de begge mestrer denne overbygning. Men folket har svært ved at følge dem, og det udnytter Christian bedst.

På slutningen af denne dialog kommer Dorothea ind med et selvstændigt kristent kvindebegreb, som vender sig mod Luthers »Kinder, Kirche und Küche«, hvilket kommer Christian Christian svært utilpas. Wulf kan dog ikke udnytte denne svaghed på den ægteskabelige front.

7. scene:

Jesper har i mellemtiden forklædt sig som den onde selv, djævelen. Han stormer under stor larm og skrækkindjagende gebærder op ad midtergangen og rundt i sideskibe og kor. Det skaber, som tilsigtet, uro. Han går hårdt til værks, truer alle med skærsild, bål og brand. Skåner hverken de høje eller de lave. Han omfavner kongen og dronningen. Alle forskrækkes over denne hilsen fra Wulf, tror de fleste. Han måtte jo gøre noget for at byde Christians rænker trods. Men Jesper slutter med at jage den stakkels Dorothea rundt om Christian fem gange. Indtil Christian stopper ham, demaskerer ham og bruger ham som eksempel på, hvad den katolske kirke bruger af midler for at holde på folk.

Povl Helgesen træder frem og bekender sig, overbevist, ved dette eksempel til Luther og affører sig sin munke-dragt. Wulf skummer over at være blevet fanget på den måde i sine egne garn, og det skaber en samvittighedskrise hos flere af de munke og nonner og præster, som står på vippen til at gå over.

Biskoppen prøver at starte orgel og kor igen for at få dåben genoptaget. Det lykkes at få en katolsk sang igang. Men hoffet bliver siddende og sangen kommer ikke helhjertet ud af munden på koret. Biskoppen slår af og er ulykkelig: »Enhver fugl synger med sit eget næb i disse tider,« siger han desperat til den nærmeste. »Hvad skal jeg gøre for at få krukken til vands?« appellerer han til Christian, og dernæst til Frederik I., som svarer med at lade Dorothea sætte hoforkestret til at spille. Det er nu så godt at tænke til musik.

8. scene:

En bonde afbryder og beder om ordet. Der har været bondekrig i Tyskland, som fyrsterne, iøvrigt støttet af Luther »Slå dem ned som gale hunde«, har slået ned med en utrolig råhed. Han beder om fred og fordragelighed, ikke krig. Han opfordrer Christian til at være moderat og holde igen med sin ungdommelige fremfusen mod at afladshandler Wulf til gengæld holder sig væk fra Sønderjylland.

Andre stemmer fra folket blander sig i denne meget modsætningsfyldte diskussion om veje og midler: En håndværker, et tyende, en kogerske, en stenhugger, en kaptajn i Haderslevs handelsflåde, en bedemand, som ikke ønsker mere at lave, fordi han har travlt med at begrave børn. Flere andre går fra hver sit sociale og økonomiske ståsted ind i denne folkelige diskussion.

Scenen skal fortælle om de økonomiske, sundhedsmæssige, materielle og åndelige forudsætninger for Reformationen. Herunder Kristian II.'s betydning for borgerskabets og folkeviljens rejsning mod både det katolske magtapparat og den vigende adel, samt om den stærkt ambitiøse kongemagt, der ses lige nu overalt i Europa: Henrik VIII. i England, Frans I. i Frankrig, Karl V. i Tyskland og Ferdinand i Spanien, for slet ikke at tale om tidens største trussel Soliman af Tyrkiet, som belejrer Wien.

Rigsråd Ivar Juel fremlægger adelens synspunkt: At bare den kan bevare sin magt og Frederik I.'s håndfæstning og dermed bibeholde status quo, skal den ikke klage. Men man ved, hvad man har og ikke hvad man får. Et synspunkt og dets formulering, der får biskoppens helhjertede opbakning.

9. scene:

Nu tager Dorothea affære. Hun synes, hun har hørt længe nok på alle disse synspunkter for og imod. Hun vil lade sin egen holdning komme an på en prøve. Christian har jo ikke på forhånd indviet hende i sin aktion, og de blev ikke gift af religiøse grunde, men af rent politiske. Hun kalder Jesper Finke til sig og beder ham henvende sig til bødlen, som står ved indgangen, hvor han hele tiden har stået. Hun vil have Sidsel ind. Christian protesterer, men det gør han ikke ret længe, for hun får selvfølgelig Frederiks opbakning til sin idé. Alle bliver bestyrket over denne gale, vordende dronning, som har ben i næsen og veltalenhed. Biskoppen beordrer i lutter befippelse både orgel og kor og hoforkester igang på én gang. Imens bliver Sidsel bragt ind i sin gabestok af bødlen og Jesper.

Nu styrer Dorothea begivenhederne. Christian må finde sig i at spille anden violin. Hun udspørger Sidsel om hendes motiver til at myrde sit barn. Både Christian og Wulf afslører deres sindelag ved at fordømme Sidsel, som forsvarer sig og for enhver pris ønsker at redde livet. Og hun gør det klogt, ømt og brændende. Hun henviser bl.a. til de børnebander af uægte børn, som hærger landet. Hun henviser til sine egne indre kræfter og sin fattigdom. En anklage for, at hun også skal være heks, ligger og vibrerer i luften, da Dorothea spørger om, hvilken trosretning, der vil tilgive Sidsels synd. Hverken katolikker eller lutheranere vil benåde hende.

Dorothea går hårdt på alle. Den eneste, der vil, er Povl Helgesen. Ved at høre på Sidsel og Dorothea er han blevet overbevist *humanist*. Han har nemlig studeret Erasmus af Rotterdams skrifter, og det er faktisk dem, der passer allerbedst til denne situation, må han indse nu. Derfor tager han afstand fra både lutheranere og katolikker, men uden at opgive sin kristendom.

Sammen appellerer Dorothea og han til Frederik I. om at vise Sidsel nåde og barmhjertighed. Han letter sig ganske vist fra sin tilbagetrukne position og kommer frem mod trappen, men han tøver. Sidsel ser sin sidste chance og taler om det, hun virkelig ved noget om: *Kærligheden*. Den del af troen og livet, som ingen af de høje herrer endnu har taget i munden. Ud af sin livserfaring taler hun om det at elske, om det at være gode ved hinanden, om at lytte til dybet i sig selv og se både det onde og det gode hos sig selv og de andre i øjnene. Og om det at turde fastholde blikket til kærligheden opstår og gør menneskene gode.

Frederik I. tager sig for en gangs skyld sammen til en beslutning og hvisker sin dom i Dorotheas øre: Sidsel vil blive benådet på én betingelse: Hvis bødlen vil gifte sig med hende!

Selv om han har mistet sin kone for 6 måneder siden, nægter han, og fører en grædende Sidsel ud af kirken til sin skæbne ved dag gry.

Dorothea forsøger en spagfærdig appel, der rummer en anklage mod mændenes pansrede kulde, men hun kæmper forgæves og må acceptere nogle magter, der er højere end både hendes og Jesus Kristi.

10. scene:

På Christians signal slår orglet pludselig an til Luthers »Vor Gud han er så fast en borg«. Wulf går amok, løber på prædikestolen og protesterer. Orglet standser. Christian løber op til Wulf, trykker ham ned med en hånd for hans mund og råber til kor og menighed: »Syng højt, syng til, syng jeres frihed ud, lyt til Luthers bud!« Orglet går igang igen, og mens det spiller, går han fra nonne til nonne, fra munk til munk, fra præst til præst og gør tegn til dem, det vil gå over til Luther og syng på dansk, om at træde frem.

Flere og flere overgiver sig på grund af situationens tryk eller på grund af overbevisning. Som ringe i vandet breder sangen sig, og det viser sig, at ret mange, men langt fra alle, i det stille har øvet sig på sangen.

Størstedelen af menigheden synger også med. Det samme gør hoforkestret, hele hoffet, men ikke Frederik I. Han markerer tydeligt, at han ikke har andel i denne beslutning, som kun vedrører Hertug Christians len. Han

kender sit land ud og ind og ved, at betingelserne for det her slet ikke er til stede andre steder endnu. Han ved instinktivt, at han skal dø, før der bliver løst op for Christians muligheder for at fuldende værket. På den anden side er han også så klog, at han ved, at magt handler om at herske og dele, og derfor modsætter han sig ikke direkte, at sønnen gennemfører sin drøm.

Albrecht af Preussen, som ellers kun har været staffage, skrider frem, da sangen er slut, og mange er glade, og siger på gebrokkent dansk: »I vil komme til at fortryde, I sønderjyder! For Luther har ikke taget højde for syndsforladelsen og skyldfølelsen i sin lære. Danmark vil blive en nation af skyldbetyngede enkeltindivider, hvis det her fortsætter. Vel er jeg ikke spåmand, jeg er kun hertug, men det siger jeg jer: »Skyldfølelsen vil gøre dette land lille, krybende og usselt!« Hans trolovede Dorothea er i klemme, hun skal være loyal mod både ham og sin broder. Hans ord har virket som en våd klub på den reformatoriske energi. Skal Christian alligevel tabe spillet? Wulf er ved at lade op til et nyt forsøg, for at vende og vinde kampen, en vis desorientering råder i disse ladede sekunder, hvor alt står stille i rummet, indtil det helt utrolige sker, det, som end ikke en vordende konge har kunnet planlægge, det, som kun sker i det virkelige liv, det som sker, når en Christian, en magthaver, en mand er løbet tør for ideer: *Galskaben bliver skæbnens pegefinger*.

11. scene:

Tossen fra Starup, der tror, at han er Jesus, tumler op og ned ad midtergangen, rundt i et forbrug af hele rummet, og hvisker og råber og skriger og bevæger sig som en mellemting mellem et rovdyr og en statue: »Djævl, djævl, djævl. De sidder dér og dér. Inden i dig. For du får ham ikke ud, djævlen. Han bliver siddende, fordi du ikke tør få ham ud. Du tør ikke se ham. Du tør ikke se din egen djævel i øjnene. Det tør jeg. Jeg ser Luther, jeg ser en død pave, jeg ser jer, jeg ser tydeligt jeres angst. I er bange, som hunde, for jeres egne følelser. I er fejge. Landsmænd! I er fremmede for jer selv. I er gale. I er tossede. Smid jeres harnisk, smid jeres masker. Lad de små børn komme til mig. Lad det være fuldbragt.« Næppe er han blevet overmandet, før folkets billedstorm bryder løs. Tirret af tossens dæmoniske galskab tændes krudttønden med mange års opsparet had til den katolske kirke.

Munke og nonner river deres kutter i låser. En del af menigheden går løs på sidealtre og de ophængte bannere, helgenbilleder og tæpper. Christian løber på prædikestolen for at stoppe det pøbelagtige raseri. Det var ikke det Tossen fra Starup mente!! De mere besindige prøver at stoppe de hidsige. Selv Frederik I. lopper sig op til at bruge sin myndighed til at stoppe vanviddet.

Men de kræfter Christian satte igang som udtryk for en idé har taget magten og hæver sig nu op over ideerne og skaber sine egne lovmæssigheder. Aggressionerne mod den på mange måder gridske og forhadte, ufolkelige katolske kirke, løber løbsk. Magt korrumperer. Sidder en magt for længe, opstår modmagten som en reaktion mod magten. Det er et historisk princip, som ingen magt endnu har været magtfuld nok til at magte.

Folk strømmer mod udgangene med deres ran. Råb og skrig høres uafsladeligt. Hoforkestret forsøger at spille. Det lille barn vræler. Nogle forsøger at synge, orglet forsøger at spille, men løbet er kørt. Reformationen er slået igennem i Sønderjylland, 10 år før resten af landet.

Kirken rippes for hele sit historiske gods. Kongefamilien har søgt ly i kælderen under korpartiet. Biskoppen kammer over og bliver vanvittig. Wulf skrider på skærsild og dommedag. Som om han ikke aner, at det står han faktisk midt i. De forsvinder. Kun Dorothea og Christian er tilbage midt i korpartiet. Også deres klæder har lidt overlast, i en grad, som de kan være mennesker af i dag, hvis man ser godt efter. Lys og lyde dæmpes. Al lyd forsvinder. Bortset fra bødlen fodtrin op ad midtergangen.

Han bærer Sidsel i sine arme. Også de to kunne i deres påklædning minde om to mennesker af i dag.

Da de er helt oppe hos Dorothea og Christian siger hun: »Jeg strøg håret væk fra hans pande og mine øjne så hans.« Han siger: »Og jeg så hendes!« Hun fortsætter: »Jeg tog hans hoved i mine hænder og kyssede ham. Jeg lagde min hånd om hans nakke og sagde: Jeg elsker dig.«

De står ubevægelige. Lyset forsvinder hurtigt. Midsommernattens lys står ind gennem kirkens vinduer, mens menigheden siver ud i Haderslevs lune, lyse sommernat. Et pust af Danmarkshistorien rigere.

Baggårdsteatret spiller »Ska' vi komme sammen« i Hedensted. Med borgmester Helge Nielsen i spidsen tropper byrådsmedlemmer op for at få bekræftet, at samfundet undergraves med porno (foto: Benny Nielsen).

Politisk og moralsk formynderi i Hedensted kommune

Ytringsfriheden får trange kår efter at religiøse, reaktionære kræfter har fået vetoret ved bestilling af børneteater

Ytringsfrihed for børneteatrene handler ikke kun om politikeres indblanding i repertoire, når der gives offentlige tilskud. Ytringsfriheden kan også begrænses ved, at børn rundt omkring i kommunerne fratages muligheden for at opleve visse forestillinger, fordi politikere, pædagoger eller forældre tiltager sig en formynderfunktion, når der skal købes teater til institutioner og skoler.

AF MAGNUS BRANDSTRUP

ET EKSEMPEL på det sidste er Hedensted kommune i Midtjylland. Her har en lille gruppe religiøse mennesker, »de stærke jyder«, fået gennemtrumfet så mange censurforanstaltninger efter Baggårdsteatrets besøg med *Ska' vi komme sammen?*, at kontroversielt teater ikke har de store chancer for at blive lukket ind på skolerne i fremtiden.

Kritikerne var forargede over sprogbrugen og den fordomsfrie behandling af seksualitet i Baggårdsteatrets stykke, og med Venstreborgmesteren Helge Nielsen i spidsen mødte byrådsmedlemmer op for at overvære forestillingen.

Borgmesteren siger, stykket virkede modbydeligt på ham, og han opfordrede med store typer i lokalaviserne forældre til at følge nøje med i, hvad der foregår i skolerne.

— Den slags stykker er typiske eksempler på, hvordan samfundet undergraves ved hjælp af porno. Et gammelt kendt middel, siger Helge Nielsen.

200 protestunderskrifter

Den lille aktive religiøse gruppe forældre gik i gang med en underskriftsindsamling på baggrund af materiale udsendt af »Familiæværnet«, som startede hetzen mod børneteatrene på børneteaterfestivalen i Silkeborg for to år siden, hvor Baggårdsteatret netop var færdig med forestillingen.

Godt to hundrede underskrifter blev det til på baggrund af et stærkt misvisende materiale om forestillingen. Mest underskrifter fra folk, som ikke havde set forestillingen og mange uden skolesøgende børn — bl.a. pensionister.

Hele sagen endte i kommunalbestyrelsen, hvor et stort flertal gik ind for en resolution, som ikke indeholdt nogen kritik af, at *Ska' vi komme sammen* var blevet indkøbt til Hedensted-skolerne.

Det eneste kritikpunkt var en manglende kommunikation i forbindelse med Baggårdsteatrets besøg.

Med »manglende kommunikation« henviser borgmester Helge Nielsen til, at skolenævnene ikke var blevet spurgt, om de ønskede det pågældende stykke.

Den procedure var ikke normal praksis, men her var jo tale om en teaterforestilling i forbindelse med seksualundervisning, og undervisningsmidler skal godkendes af skolenævnene — og det skal ske skriftligt, fastslår borgmesteren.

Denne fortolkning imødegås af både skolekommissionen og fælleslærerrådet bakket op af Danmarks Lærerforening, og det var bevisligt, at skolenævnsformændene på overbygningsskolerne var underrettet, selv om en af dem siden har benægtet det.

Lille fejl — store konsekvenser

Selv om anklagepunktet »manglende kommunikation« således umiddelbart synes at være en lille, ubetydelig fejl, der kunne rettes op med en henstilling, ja, så har det fået meget omfattende konsekvenser for Hedensted-børnenes muligheder for at se kontroversielt teater i fremtiden.

Tidligere besluttede skolernes børneteaterudvalg selv, hvilke teaterstykker, man ville købe. De skulle blot have en underskrift fra skoledirektøren for at få frigivet pengene. Teaterudvalget bestod af en lærer fra hver af kommunens syv skoler og en forældre valgt af skolenævnene.

Mens man i mange kommuner ser en positiv tendens til, at eleverne tages med på råd, når der bestilles forestillinger, så er udviklingen i Hedensted gået i en helt anden retning.

Skoleelever, som Baggårdsteatret betegner som nogle af de mest positive og interesserede, de har mødt, er nu blevet underlagt et bureaukrati, hvor selv den mindste gruppe sort reaktion har fået veto-ret.

Proceduren ved bestilling af alle former for teaterforestillinger ser nu således ud:

1. Børneteaterudvalget, som nu er udvidet med yderligere fire forældre, udvælger forestillingerne.
2. Medlemmer af udvalget drager ud for at se forestillingerne, når de spilles i nærheden af Hedensted.
3. Er forestillingerne anbefalelsesværdige, kontaktes teatrene angående turnéplaner.
4. Så foretager skolenævnene på alle skolerne en vurdering på

grundlag af teaterudvalgets anbefaling.

5. Og skolekommissionen vurderer på grundlag af skolenævnens behandling.
6. Sagens akter samles i skole- og kulturudvalget, som kan beordre pengene frigivet, hvis alle politikerne i udvalget er enige.
7. Hvis ikke, skal sagen afgøres i kommunalbestyrelsen, og det vil i høj grad sig af borgmesteren.

Og hans holdning er klar. Han frygter alt det, de religiøse ikke kan gå ind for, og han er selv en af dem.

Han slår fast, at stykker som *Ska' vi komme sammen* ikke for fremtiden vil blive vist i Hedensted kommune.

Det, han frygter mest, er de religiøses evige trussel om at ville oprette en privat overbygningsskole, når de ikke får deres vilje.

Styr på tingene

Men hvad bliver egentlig konsekvenserne af Hedensted-sagen, hvor et emne som børneteater i den grad kaldte de lokale politiske modsetninger frem?

Ja, for Baggårdsteatret har det kun stimuleret salget af *Ska' vi komme sammen*. Men de var på den anden side så heldige, at kritikken netop ramte en forestilling, som uden diskussion var sæsonens bedste. Reaktionen på kritikken blandt teaterfolk har da også mest været en afvisning ved at grine højt af moralens vogtere.

For skoleeleverne er den uhyrlige bureaukratisering af teaterbestillingen naturligvis indlysende. Her er kommet styr på tingene — for at bruge borgmesterens ord.

Formanden for børneteaterudval-

(fortsættes næste side)

Politisk og moralsk

(fortsat fra foregående side)

get, lærer Connie Nielsen, der oprindeligt anbefalede *Ska' vi komme sammen*, træder nu ud af udvalget. Hun kan ikke længere afse tid til de mange møder, som bureaukratiseringen har medført. Hun fortæller, at det er blevet vanskeligt at få nye lærere ind i udvalget. I et enkelt tilfælde har man tilmed været nødt til at postulere, at der er tale om borgerligt ombud.

Hun mener, der med de nye regler er tale om en helt urimelig kontrol, og hun håber, at det gennem fælleslærerrådet lykkes at få proceduren ændret.

Ingen teater i foråret

Konkret indebærer proceduren, at det tager to-tre måneder fra udvalgets udvælgelse af stykker, til der kan skrives kontrakt. Det har bl.a. betydet, at der ikke kommer teater til kommunens skoler her i foråret. Man havde ønsket Den lille Opera, som gik konkurs, og Vester 60's *Heksens have*, som var udsolgt. Da det blev konstateret, var man langt inde i marts og kunne ikke nå at finde andre forestillinger.

Denne situation bekymrer ikke borgmester Helge Nielsen, og han mener ikke, proceduren behøver at tage så lang tid.

Og det har han måske ret i, hvis ellers teaterudvalget peger på forestillinger, der holder sig tre skridt inde på den rigtige side af hans moralske og politiske grænse.

Der skal i hvert fald en bred ryg til for at orke et slagsmål med den lille, aktive gruppe stærke jyder, som end ikke arbejder åbenlyst i deres trang til at bekæmpe børneteatrene.

Og med risikoen for at få kasseret et valg af forestillinger i baghovedet, vil teaterudvalget meget let blive fristet til at vælge de mindst kontroversielle forestillinger, når alternativet er ingen teater overhovedet.

Tiden er inde til en debat

Om sager som den i Hedensted får betydning i retning af, at teatrene vælger at spille ufarlige ting for bl.a. at legitimere børneteatrene bredde, er noget helt centralt.

I forvejen oplever vi i øjeblikket en om sig gribende tandløshed og pænhed hos egnsteatrene, som har vanskeligt ved at finde ud af, om de skal gifte eller forlove sig med deres socialdemokratiske mæcener.

Vi oplever en hidtil uset fordyben sig i æstetik for at leve op til det nye borgerlige publikums kvalitetskrav, og vi savner en diskussion om den tilpasning til markedets krav, som grupperne i årevis har ligget under for.

Det er måske på tide at finde ud af, at det ikke er børnenes — teatrene publikum — som opstiller disse normer og krav, men derimod børnenes formyndere.

Hvis de gamle grupper ikke snart tager diskussionen op både udadtil og internt, må vi søge fornyelserne andre steder. Og her må frygtes, at teaterlovens § 16 c — til eksperimenterne — ikke slår til. Iøvrigt er det jo også meningen, at bevillingen på denne paragraf skal trappes ned, når alle de gamle grupper er kommet ind i de faste kommunale og amtskommunale ordninger.

Hvem sagde, at tilskuddene til den alternative del af teaterlivet er steget til over det dobbelte, siden revisionen af teaterlovens § 16? □

RBOT – et kulturinstrument

RBOT = Institutionen Det rejsende Børne- og Opsøgende Teater

Føljeton i flere afdelinger.

3. afsnit

Nye læsere kan springe lige på vognen.

Redaktionen har opsøgt 5 af de teatre, der også i den kommende sæson modtager støtte fra RBOT, for at snakke med dem om, hvordan det er at være med i RBOT.

Det er teatergrupperne Fair Play, Kaskadeteatret, Paraplyteatret, Skifteholdet og Vester 60.

— *Er I glade for at være i RBOT?*
Fair Play: »Joh, det er da rart at være blandt dem, der får del i de forholdsvis få penge, amterne stiller til rådighed for børne- og opsøgende teater. Men der er en række men'er.«

— *Hvad er det for nogle?*

Skifteholdet: »Først og fremmest at ingen i grupperne kan være ansat på årsbasis, som den oprindelige tanke var. Gennemsnitsansættelsen er 6-7 måneder, og i den periode skal vi spille mellem 130 og 235 forestillinger ud over at opsætte nye forestillinger.«

— *Hvad betyder det?*

Vester 60: »For os, der alle hidtil har arbejdet med alle grene inden for teatret — kontorpasning, kostumesyning, kørsel med bil, stå på scenen, iscenesættelse etc. — betyder det, at kvaliteten af vore forestillinger efterhånden bliver faldende, ganske simpelt fordi vi har vanskeligt ved at nå alt det, der skal nås, for at teatret skal blive godt og seværdigt.«

Fair Play: »Så vidt vi har forstået RBOT-styrelsen, mener den, at vi så bare skal skære ned på antallet af ansatte. Men hvordan skal vi kunne gøre det? Hvor bliver gruppen og det kollektive arbejde af, hvis vi f.eks. kun er 4 ansatte ud af en gruppe på 8? De 4, der måtte gå, er jo en lige så vigtig del af grup-

pen, som de 4, der bliver tilbage. Og hvem skulle de heldige være? Skal de findes ved lodtrækning?»

Kaskadeteatret: »Her vil vi godt nævne en sag: Hidtil har en af gruppeteatrenes særkender været, at vi har evnet at forny teatret og teaterformerne. Men med kort ansættelsestid og stramme spilleperioder er det meget lidt tid, vi får til at skabe fornyelser. Vi risikerer med andre ord at stagnere.«

Paraplyteatret: »Her må vi jo huske, at det er et tidskrævende arbejde at skabe nye forestillinger, med researcharbejde, improvisationer, skriveproces og sluttelig opsætning. Hvis man vil fortælle f.eks. børn noget relevant, er det nødvendigt at bevæge sig tæt ind på børnenes verden, sætte sig ind i, hvordan de oplever og opfatter omverdenen. Hvis man ikke gør det arbejde, risikerer man meget nemt at gå galt i byen med sine forestillinger.«

— *Men I må vel så sætte jeres priser i vejret for at bedre på økonomien — amterne giver vel ikke mere, end de giver?*

Fair Play: »Jamen, det kan vi jo ikke. Vores erfaringer rundt om fra hele landet modsiger dette: Købeevnen er faldende, der bliver skåret ned på teaterindkøbskontiene overalt. Derfor vedtog vi også i Børneteatersammenslutningen for nylig, at vores minimumspriser til næste sæson ikke skulle stige mere end

11% — i stedet for 18%, som det også var foreslået.«

— *Vi kan forstå, at det ikke ligefrem er lykken at være i RBOT?*

Skifteholdet: »Lad os slå fast, at ordningen giver os, der er ansat, en ordentlig overenskomstsmæssig løn. Det er naturligvis et gode. Det har vi jo ikke været vant til før.

Men det skulle jo helst ikke være sådan, at det at være i ordningen medførte, at vi indskrænkedes i vores hidtidige måde at arbejde på. Men det er det, vi frygter, vil blive resultatet.« JN

Interviewet er fiktivt. Det er udarbejdet på grundlag af en skrivelse, de 5 teatergrupper tilsendte RBOTs styrelse i marts 81.

Interviewet er godkendt af de 5 grupper. red.

Overste billede er taget af Wim Riemens ved en af Paraplyteatrets forestillinger.

Billedet i midten er fra Vester 60-forestillingen Aslan og Olsen.

Til venstre ses en scene fra Kaskadeteatrets »Tjener, tjener« (foto: Bertrand Dubois).

Skal København have en ny skolescene?

D. 1/1-81 blev fællesskabet for egnsteatrene i det storkøbenhavnske område, populært kaldet »Fesen«, etableret. »Fesen« er en fælleskommunal støtteordning og i de næste 1½ år indgår følgende teatre i ordningen: Comedievognen, Hvidovre Teater, Parkteatret, Ishøj Teater, Jan Zangenbergs Teater, Jytte Abildstrøms Teater, Det lille Teater, Marionetteatret i Kongens Have, Teaterbutikken og Turnus. Ligesom på voksenteaterområdet (Den Storkøbenhavnske Landsdelsscene) fik man også inden for børneteaterområdet en fælleskommunal støtteordning.

AF LEIF JAKOBSEN

FESENs grundlag var den reviderede teaterlovs §16. Kommunerne nedsatte et embedsmandsudvalg et halvt år før lovens ikrafttræden med det formål at skitsere en fremtidig støtteordning for børneteatrene. I første omgang blev der etableret »Nødordning« pr. 1/1-80, der skulle holde teatrene i live indtil en mere permanent ordning politisk var besluttet ude i primærkommunerne.

Fra starten var en række kommuner modstandere af at støtte børneteatrene, hvilket resulterede i, at Nødordningen først blev afløst af en permanent ordning et år senere. Ni kommuner ville ikke være med i fællesskabet, men resultatet var, at de teatre, som skulle indgå i ordningen, blev kraftigt økonomisk beskåret i forhold til, hvad embedsmandsgruppen og Teaterrådet anså nødvendigt for at sikre børnene i det storkøbenhavnske område et rimeligt antal teateroplevelser af rimelig kunstnerisk kvalitet. Bådteatret, som indgik i Nødordningen, blev ekskluderet, ikke af kvalitetsmæssige kunstneriske kriterier, men fordi dette teater blev anset for at have bedst mulighed for at klare sig uden for ordningen (i Teaterlovens §16 c samt med kommunale tilskud fra kommuner uden for det storkøbenhavnske område). Formålet med denne artikel er ikke at skælde de kommuner, der ikke vil støtte børneteaterområdet, ud. Det kan vælgerne gøre ved kommunevalget i efteråret 1981. Formålet er heller ikke at komme ind på, hvor meget de enkelte teatre burde få i tilskud i forhold til, hvad de får.

Formålet er at komme med nogle betragtninger om, hvordan den nuværende lovgivning fremover vil virke, og hvilke konsekvenser specielt for egnsteatrene i det storkøbenhavnske område lovgivningen medfører. Inden da et historisk rids om børneteatrene historiske baggrund.

Skolescenen

Børneteatrene forløber var Skolescenen. Skolescenen så dagens lys i midten af tyverne, hvor Thomas P. Hejle og Dansklærerforeningen lavede de første produktioner. Skolescenens formål var, at skoleungdommen skulle have del i glæden over at have kendskab til de klassiske værker og dermed den klassiske dannelse. Skolescenen spillede voksenteater for børn.

Børneteatrene start

Det børneteater, vi kender i dag, startede i midten af tresserne midt i en velfærdsperiode, inden krisen slog igennem. Teatrene var præget af velfærdsideologien, med blomster i håret og vand i ørerne, »lad

blomsterne frit blomstre i kulturens bed«. Teatrene gjorde op med tidligere tiders finkultur og ville lave teater, der i højere grad tog udgangspunkt i børns og unges hverdag. Mange af teatrene startede med en nedslidt Volvo Amazon og arkitektlamper med løse forbindelser.

Målet var at stille spørgsmålstegn ved indlærte autoriteter, frigøre det enkelte individ, udvide den enkeltes bevidsthed og fantasi. Teatrenes måde at spille teater var et opgør med det etablerede teater og specielt Skolescenens stivnede form, kukkaseteater og envejskommunikation.

Teatrene spillede på gulvet og forsøgte aktivt at inddrage publikum i forestillingerne. Teatrene var også et opgør med det etablerede teaters direktørvælde: teatrene forsøgte mere eller mindre at kollektivisere beslutningsprocesserne og opsplitte den funktionsopdelte arbejdsform fra det etablerede teater.

Børneteatrene fandt sit publikum i kommuner, hvor skoler og institutioner havde penge til at købe børneteater. Folkene arbejdede tit frivilligt eller fik en beskedent løn, idet teatrene fra starten ikke fik offentlige tilskud.

Lovgivningen inden for børneteaterområdet

Da Skolescenen krakkede i 1968 blev den halve million, som Skolescenen fik i tilskud, fordelt til de daværende teatre. Der var ingen lovgivning for børneteaterområdet. Skolescenen havde før dækket behovet, men dens manglende evne til at følge med tidens strømninger gav plads til det nye børneteater. I 1970 kom den første lovgivning, der sagde, at der kunne ydes tilskud til børneteater. Der blev i finansåret 70/71 2,4 mill. i driftsstøtte, og d. 6/6-72 kom 6. juni-ordningen, så børn og unge kunne gå i teatret til halv pris, idet kommunen og staten betalte den anden halvdel.

Samtidig med dette gennemførtes Kommunalreformen i 1970, hvor man gik fra statslige refusionsordninger over til bloktilskud. Med den derved fremkomne decentralisering af beslutningsprocesserne mht. kommunernes økonomi, var det nu op til de enkelte kommuner, om de ville yde penge til køb af børneteater.

Samtidig med, at flere og flere børneteatre dukkede op, blev lovgivningen justeret og ændret i 1973, 75 og 76. I 1975 blev 6. juni-ordningen forringet, idet der ved oprettelsen af Landsdelsscenene blev overflyttet penge fra børneteaterområdet til voksenteaterområdet. Op gennem halvfjerdserne slog

den økonomiske krise mere og mere igennem. Specielt inden for undervisnings- og socialektoren.

Samtidig steg behovet for børneteater, idet flere skoler og institutioner benyttede teatret som pædagogisk redskab i undervisningen. Børneteatrene blev en mere og mere væsentlig kulturfaktor og nåede længere og længere ud til brugerne. Paradoksalt nok ramte nedskæringerne børneteatrene aftagere, skoler og institutioner hårdt, men grunden til, at der samtidig blev spillet mere og mere børneteater, kan kun forklares ved, at man ude på de enkelte skoler og institutioner prioriterede børneteater højere og højere.

Statens tilskud steg langsomt op gennem halvfjerdserne, men kunne ikke følge med teatrenes behov for tilskud. Teatre oparbejdede i perioden en større og større gæld. Det var en meget uholdbar situation, mange teatre kæmpede en hård kamp for at overleve. Lønningerne til teatrenes ansatte var minimale og arbejdsforholdene var ringe. Et vigtigt område i dansk kulturliv var ved at blive kvalt i økonomiske problemer.

Derfor tog Ministeriet for kulturelle anliggender i slutningen af halvfjerdserne fat på en revision af lovgivningen inden for børneteaterområdet. På lige god med udviklingen inden for andre sektorer blev det nu op til amterne og kommunerne, om der skulle ydes tilskud til børneteater.

D. 1/1-81 trådte loven så i kraft. I det år, der er gået, har vi nu set, hvordan loven har virket. På landsplan er der ude i kommunerne oprettet en række egnsteatre, og i den amtslige ordning har nogle opsejgende teatre fået plads.

Det Storkøbenhavnske område

Den generelle udvikling af børneteaterområdet har også markeret sig i det storkøbenhavnske område. Vi har fået en række egnsteatre. Før lovens ikrafttræden gav kun meget få storkøbenhavnske kommuner tilskud. Idag giver over halvdelen af kommunerne tilskud. En positiv udvikling. Dog må det fastslås, at teatrene er blevet be-

skåret i forhold til, hvad man fra anden side synes er rimeligt at yde i tilskud. Godt nok kan teatrene give de ansatte bedre løn og arbejdsvilkår, men det er på bekostning af personalets størrelse. Når en overenskomst træder i kraft også for disse teatre, vil de forbedrede arbejdsvilkår for de ansatte betyde, at teatrenes samlede kapacitet, både med at producere og spille forestillinger, bliver indskrænket.

En forestilling om året?

En målsætning for loven var, at hvert barn skulle have mulighed for at få en teateroplevelse om året. En rimelig målsætning i forhold til de faktiske realiteter. Nu hvor vi har set loven fungere et år, var det måske på tide ikke bare at fiksere på en kvantitativ målsætning, men begynde at diskutere forestillingerne ud fra kvalitativ vurdering. Et typisk egnsteater i den storkøbenhavnske ordning har 5-6 ansatte, 4 skuespillere, en tekniker og en administrator. De ansatte er 9 måneders engageret. Der skal spilles mellem 2 og 300 forestillinger. Der bliver ikke tid til at lave research til stykkerne. En forfatter får inspiration fra himlen og afleverer et færdigt manuskript til teatret. Proveperioden er kort.

Det er et spørgsmål, om egnsteatrene fortsat kan bevare det høje kvalitetsniveau, som de op gennem tiden har udviklet.

Nedskæringerne og den generelle underprioritering af børneteatrene vil nok på længere sigt betyde en sænkning af det kunstneriske niveau, og det bliver svært med teatrenes nuværende økonomiske muligheder at producere forestillinger af den kvalitet, publikum har krav på.

Forestillingerne bliver med færre medvirkende. Børneteatrene vil i højere grad spille forestillinger, som man på forhånd ved kan sælges. Scenografi og andre forestillingsomkostninger vil blive begrænset til et minimum, dvs. to skuespillere og en farvet klud og to projektører, hvilket vil dæmpe op for kunstneriske såvel som for pædagogiske eksperimenter. På læn-

gere sigt vil den kunstneriske fornyelse blive ladet i stikken.

Det »kommercielle« marked

Denne sørgelige udvikling vil i højere grad end tidligere kommercialisere børneteatermarkedet. Stort og flot opsatte forestillinger og 600-800 børnehævebørn stuvet sammen til en billetpris af 60 kr. (kaldes det for en familieforestilling, ydes der ungdomsrabat; teatrene behøver ikke driftstilskud) vil blive ét af resultaterne. Det er et tilbageskridt mod den form for teater, hele børneteaterområdet tog sit udgangspunkt i: »Skolescenen«.

Det er et kulturpolitisk spørgsmål og en økonomisk prioritering, om man vil bevare det børneteater, der op gennem årene har skabt et teater, der tog udgangspunkt i børns virkelighed, som med fantasi og aktiv publikumsmedleven skabte værdifulde nærværende teateroplevelser, som sprængte det traditionelle teaters snærende rammer. □

Det Kongelige Teater i København (foto: Per Søgård).

Teaterrådsformand Arthur Ilfeldt (tv.) kunne ikke overbevise lokalpolitikere om vigtigheden af at støtte Baggårdteatret. Her ses han ved siden af kulturudvalgsformanden Henry Andersen (V), som oplyste, at han altid har kommunens kulturpolitiske redegørelse i tasken. — En redegørelse uden et ord om teater (foto: Hans Sturesson).

Svendborg foretrækker revy for egnsteater

Baggårdteatret får statstilskud for at bevise, at de fortjener at være egnsteater i Svendborg, sagde teaterrådets formand ved Radio Fyn-debat.

AF
MAGNUS BRANDSTRUP

SVENDBORG har atter været i centrum for en aktuel debat om kommunal teaterpolitik. Det skete ved en diskussionsaften, som blev sendt direkte i Radio Fyn og siden i landsradioen.

Svendborg er interessant i børneteatersammenhæng, fordi kommunen ikke ønsker at støtte Baggårdteatret som egnsteater. Det er der selvfølgelig mange andre kommuner, som heller ikke gør, men netop Svendborg og Baggårdteatret blev i forbindelse med udarbejdelsen af loven om egnsteater fremhævet som en god model.

Svendborg byråd er socialdemokratisk domineret, men partiet samarbejder tæt med Venstre og de konservative.

Radio Fyn havde håbet på at få kulturminister Lise Østergaard til Svendborg for at få en dialog mellem hende og borgmester Viggo Schultz om socialdemokratisk kulturpolitik.

Men Lise Østergaard drog i stedet til politisk møde i sin valgkreds. Radio Fyn havde skriftligt indbudt ministeren halvanden måned forud, men fik aldrig svar på indbydelsen på trods af utallige opringninger til ministeriet. Radiofolkene måtte læse om ministerens afbud i Fyns Amts Avis få dage før udsendelsen.

Til gengæld var teaterrådets formand Arthur Ilfeldt til stede, og han sagde meget konsekvent, at Baggårdteatret ikke skal regne med støtte fra staten efter næste sæson.

— Teaterlovens § 16 c skal bruges til eksperimenter, og Baggårdteatret får kun penge herfra i en overgangsperiode, så de kan bevise, at de fortjener kommunal støtte som egnsteater, og Svendborg kommune er stor nok til at kunne bære et sådant tilskud, som man skal bemærke udelukkende går til lønninger, sagde Arthur Ilfeldt og pointerede, at et lille land som Danmark må manifestere sig på det kulturelle område.

Svendborg mener

Det lykkedes ikke at få en holdning til Baggårdteatret frem fra borgmester Viggo Schultz og kulturudvalgsformanden Henry Andersen (V). De henviste til det traditionelle argument, at kommunen ikke har de økonomiske muligheder bl.a. med baggrund i, at staten satte en stopper for udgiftsstigningen samtidig med, at egnsteaterloven trådte i kraft.

Viggo Schultz sagde, at han da synes, det er godt, at Baggårdteatret er i Svendborg. Men han afslørede også, at han ikke har overværet en eneste af de forestillinger, Baggårdteatret har spillet som professionelt teater.

— Det er kulturudvalgets opgave. Jeg har nok at gøre med at stramme økonomien, sagde han.

Kulturudvalgsformanden har det — som han selv udtrykker det — godt med Baggårdteatret, og han har set flere af teatrets forestillinger. Han ønsker ikke, at teatret flytter fra byen. Men hvis det alligevel bliver resultat, når staten lukker pengeposen, mener han ikke, kommunen kan træde til.

Prioritering

— Det er et prioriteringsspørgsmål, og det er der ikke politisk opbakning til, og hvis teatret flytter — ja, så har vi det ikke mere. Det er der ikke noget at gøre ved.

Og det var det nærmeste, man kom sandheden i den debat. Sandheden er, at et flertal i Svendborg byråd ikke kan lide Baggårdteatrets aktiviteter. Det tiltrækker et miljø, som man ikke ønsker byen oversvømmet med. Svendborg skal være attraktiv for gode skatteydere og velbjegete turister.

Svendborg turistteater

Og her spiller det snart 100 år gamle Svendborg sommerteater — Rottefælderevyen — en central rolle for det image, byens politikere og borgerskab ønsker at vise omverdenen.

Revyen har til huse i Rottefælden — et gammelt sommerteater —

hvor også Baggårdteatret holder til. Gennem mange år er revyen blevet favoriseret med bl.a. forskelle i huslejebetinger. Revyselskabet har siddet gratis og ved siden af udlejet lokalerne til Baggårdteatret for 1.500 kr. om måneden. Først i år er der lavet ens betingelser.

Efter sidste sæson gik selskabet konkurs. Budgettets udgiftsrammer blev sprængt, så det sang. Administrationsudgifterne og honorarerne, som i et vist omfang tilfaldt de gode borgere bag revyen, var tårnhøje. End ikke ekstraordinære tilskud fra kommune og amt kunne redde revyen.

Men en ny revyinstitution blev øjeblikkelig stablet på benene. Personligt bakket op af borgmesteren og med kommunale kroner bevilget uden om kulturudvalget i ryggen, er Svendborgs turistmæssige flagskib nu sikret, og risikoen for, at Baggårdteatret eller amatørerne fra Svendborg Fritidsteater skal føle sig fristede til at bevæge sig ind på revyområdet, er bortelimineret.

Hvis Baggårdteatret kommer i økonomiske vanskeligheder, ja så er det bare ærgerligt, men det har jo også kun tyve år på bagen mod Rottefældens 98. — Og tænk, hvis man skulle gå glip af 100 års jubilæet. □

I forbindelse med teaterdebatten viste Baggårdteatret et uddrag fra Brechts »Moderen«. Det fik straks borgmester Viggo Schultz til at markere, at han sandelig ikke har noget imod Brecht.

Han har endog personligt sørget for at skaffe Berliner Ensemble fra Østberlin til Svendborg Teater (foto: Hans Sturesson).

Dramatikudgivelser

Ved en fejltagelse bragtes hele Aage Jørgensens artikel ikke i sidste nummer. Da næppe alle har nr. 32 lige ved hånden, har vi valgt også at medtage det af artiklen, der stod i nr. 32.

»Den røde Pimpernel«, af Torben Jetsmark. 74 sider. »Drømmerne fra Illinois«, af Peer Sibast. 85 sider. »I denne verden er alt muligt«, af Klaus Hagerup. 112 sider. »Kejser Jones«, af Eugene O'Neill. 43 sider. »Liget der blev solgt«, af Ole Dalgaard og Gruppe 38. 33 sider. Alle: Drama, Gråsten, 1981.

DET er meget begrænset, hvad der foreligger i trykt form af det omfattende repertoire for voksne og børn, som de danske gruppeteatre har opført, siden de i forlængelse af ungdoms- og studenteroprøret omkring 1968 placerede sig som et uafviseligt alternativ til det traditionelle teater, det såkaldte institutionsteater. Af teatergruppen Bandens stykker er de to første, Sven Wernstrøms *Spillet om skolen* og Ulf Steen Hansens *Cirkus Mili*, udgivet bilagt redegørelser for tilblivelsen og prøver på den ofte voldsomme debat, som de gav anledning til. Det samme gælder Debatteatrets første stykke, *Hvem er det der blir snydt?* — samt Skifteholdets første stykke, *Fremtidens Danmark*. Føjes hertil, at teksten til Bandens seksualundervisningsspil *Bim — bam — busse*, skrevet af Hans Hansen, er fremkommet på tryk i tidsskriftet *Bixen* — ja, så er listen faktisk komplet for de tidlige 1970'eres vedkommende!

Nu ved indgangen til 1980'erne ser det ud, som om interessen for at få tekster på bordet er vendt tilbage. I hvert fald udkom der i 1980 hele tre skuespiltekster, alle målrettet mod undervisningssituationen for de 16-19-årige og følgende bilagt supplerende materiale af forskellig art. Baggårdteatrets *Ska' vi komme sammen?*, en dansk bearbejdelse af et tysk stykke (af teatergruppen Rote Grütze) om unges forhold til kærlighed og seksualitet, fremkom i Rhodos' nye dramatikserie. Teatergruppen

Dueslagets egenproduktion fra 1979 *To halve med musik*, der analyserer rollespillet i en ungdomsgruppe på seks samlet til en lørdagsfest, fandt optagelse i Dansklærerforeningens såkaldte »gule serie«. Og Hugo Hørlyck Karlsens *Ska' du noget?*, som Svalegangen i Århus opførte i 1979, og som belyser forholdet mellem børn og voksne (forældre og lærere), indgik i en udgivelse med titlen *Et skuespil bliver til* fra Gjellerups forlag.

Også Dansk Amatør Teater Samvirkens forlag Drama i Gråsten har bidraget til formidlingen i trykt

form af gruppeteatrenes tekster. Det stykke, som Team Teatret i Herning i 1974 opførte under titlen *Mysteriet om skolen*, og som — om man sammenligner det med Wernstrøm-stykket fra 1969 — giver et godt indtryk af gruppeteatrets udvikling tidligt i 1970'ernes, udkom i 2. oplag i 1977, og i 1979 fik det følgeskab af Jacob Ludvigsens *Margarinekrigen*, som Team Teatret opførte i 1976, og Hans Hansens *Formiddagssprojterne rykker ud*, som Comedievognen havde på repertoireet samme år.

Hertil føjer sig nu Ole Dalgaards farce *Liget der blev solgt*, som Gruppe 38's Børneteater i Århus har haft på repertoiret siden sæsonen 1979-80. Stykket tager fat i problemet om børns stigende forbrug af TV-serier, også sådanne, som hovedsagelig er henvendt til voksne. Det handler om »Columbo, Kojak, Laura og alle de andre«. Den første del har karakter af et »lukket« forløb, hvor tilskuerne hensættes i samme passive betragterrolle, som kendes fra TV-situationen — samtidig med, at holdningen til kriminalgenrens traditionelle form er parodisk udleverende. Den anden del derimod karakteriseres ved åbenhed; den forsøger at forklare nogle sammenhænge i serieindustrien, f.eks. manipulationen med publikum, og den giver tilskuerne mulighed for at forholde sig til spillet og tage del i det. På denne vis knytter stykket an ved bestræbelser, som dele af dansk børne- og ungdomsteater har udfoldet i slutningen af 1970'erne for at komme fra »teater for børn« til »teater med børn«.

Også Torben Jetsmarks stykke, *Den røde Pimpernel* — baseret på baronesse d'Orczys populære roman om Sir Percy Blakeney's heltebedrifter under den franske revolution — har et parodisk sigte. Det præsenteres da også som en »historisk TV-krimi« og som et »kulørt melodrama«. Stykket blev opført på Tribunen i 1980 — med kraftig understregning af den parodiske dimension, men dog i udgangen med insisteren på legens alvor: modstanderne Percy og Chauvelin bliver så »bidt« af deres kamp, at de mister overblikket og perspektivet — og sluttelig må erkende, at såvel befrielsesaktionerne som selve revolutionen har mistet glansen og er blevet til henholdsvis forretning og kaos.

I denne verden er alt muligt har nordmanden Klaus Hagerup kaldt sit trods alt optimistiske stykke, oprindelig et hørespil, men af Svenska Riksteatern bearbejdet for scenen og i 1980 i den bearbejdede version lagt til grund for et kursus, som Nordisk Amatørteaterråd af-

holdt med temaet »Från analys till gestaltning«. Stykket foregår i Berlin lige før rigsdagsbranden, som Hitler lod påsætte for i 1933 at få et påskud til sin »magtovertagelse«. Hovedpersonen Rudolf Grosche, 18 år og arbejdsløs, er medlem af Hitlerjugend, og hans historie illustrerer »nazismens meningsløse ødelæggelse af unge menneskers liv« og »nødvendigheden af at gøre modstand mod magtmisbruget«. Rudolf opnår denne indsigt og trækker sig apatisk tilbage — hvorefter en forelskelse vender apatien til aktion: det ender med, at han dør som frihedskæmper i tro på, at det kan nytte at tage sin skæbne i egen hånd. I en tid præget af reaktionære kræfters massive opmarch har det budskab stadig aktualitet, og parallellen mellem dengang og nu understreges da også.

Også Peer Sibast har funderet over, hvad man kan bruge historien til. Hans *Drømmerne fra Illinois* har som undertitel: »Et lærestykke om historien, fascismen og håbets fattigdom«. Forlægget er Edgar Lee Masters' berømte *Spoon River Antologi*, en samling poetiske gravskrifter over borgere i en opdigtet småstadi præriestaten Illinois, i hvis storby Chicago forfatteren virkede som sagfører. Peer Sibast antyder i sit udmærkede forord, at der i antologien findes et skjult oprør mod udbytning og undertrykkelse, som er medvirkende til at fastholde dens aktualitet. Det er denne undertone af protest også mod følelseslivets forkvæling, som han i sit stykke har forsøgt at tydeliggøre. Der er altså ikke blot tale om, at han har »omskrevet« Masters' poesi til replikker og udfoldet hans stof i en dramatisk handlingsramme. Han udtrykker det selv således: »I Masters' digte er menneskenes drømme om livslykke, kærlighed og udfoldelse sentimentale utopier, fordi han fremstiller dem som (tragiske) produkter af samtidens økonomiske forhold. Men jeg har prøvet at gøre utopierne konkrete, dvs. med et faktisk realiserbart indhold, et indhold, der så at sige begynder at indfinde sig i tilskuernes bevidsthed i samme øjeblik, han/hun reflekterer over ødelæggelsens kræfter.«

Er udgangspunktet Edgar Lee Masters, så er inspirationen til den dramaturgiske løsning Herbert Marcuses påegning af det »oprørende« i selve den æstetiske form parret med Bert Brechts overvejelser om det »episke« teater. Hertil kommer, at Peer Sibast har orienteret sig grundigt i Spoon River-antologiens amerikanske kontekst, dvs. mængden af forfattere og bøger, der hører til i værkets omegn. Den trykte udgave kan naturligvis ikke besvare spørgsmålet om, hvordan stykket kan fungere på en scene, men det kan noteres, at opførelser allerede har fundet sted på seminarieteatret i Tønder.

Forlaget Drama har også udgivet Niels Damkjær's oversættelse af Eugene O'Neill's *Kejser Jones*. Den kom i stand sidst i 1960'erne, idet det lille eksperimentalteater Vestergade 58 i Århus nåede at opføre stykket, iøvrigt med Jens Okking i hovedrollen, før det blev tvunget til at lukke (hvorefter dele af ensemblet drog til Herning og blev til Team Teatret, det første kollektivt ledede danske gruppeteater). Stykkets brutale negerkejser, som har lært sine greb af sine hvide undertrykkere, mens han var sporvognskontrollør, og som jo iøvrigt har haft flere sidestykker i virkelighedens verden (Papa Doc på Haiti, præsident Amin i Uganda, kejser Bokassa i Den centralafrikanske Republik), er »resultat af en hel classes, en hel races selvundertrykkelse.« Forsåvidt rummer altså også dette stykke en historisk dimension!

Aage Jorgensen

Hvad skrev den presse, der stadig udkommer?

Vi har klippet lidt i de få anmeldelser af Børneteaterfestivalen 1981, der har været, og citerer fra:

Kristeligt Dagblad:

Teater

Af Elin Rask

Ser man bort fra ubehaget ved at stå i kø for at se teater, er det en fornøjelse at deltage i en teater-festival, som den, der netop er afviklet på Byskolen i Frederiksværk.

Intet er fuldkommen, heller ikke på en børneteater-festival. Men dygtigt, underholdende overvejende på talefod med publikum, sådan præsenterede de fleste forestillinger sig ved denne lejlighed.

Det var gangangerne, der prægede repertoiret, klassikerne, de solidt afprøvede forestillinger. Måske var der flere i år end ved tidligere festival-arrangementer. Men om det nu skal ses som udtryk for snusfornuft eller som tegn på en vis produktions-afmatning, så står det fast, at vi i dag har en række teatergrupper med solid erfaring i faget, for eksempel Banden fra Odense, Turnus fra Albertslund og Gruppe 38 fra Århus.

Børneteatrets funktion

Det hævdes, at børn får for lidt ud af det tilbudte børneteater. Oplysningen kan udledes af en landsdækkende undersøgelse af børneteatrets nuværende funktion i folkeskolen, foretaget af Gert Allan Hansen fra Danmarks Lærerhøjskole i Odense. Forestillingerne fungerer først og fremmest som underholdning, frikvarterets forlængelse og det er ikke hensigten. Tilsyneladende skyldes det manglen på forberedelse og efterbehandling.

Er det tilfældet, er der noget galt. De fleste børne- og ungdomsforestillinger er nemlig ikke teater i traditionel forstand, ikke små kunstværker, børnene skal lære at omgås med varsomhed. Børne- og ungdomsteater er tværtimod i de fleste tilfælde indlæg i en sag, der vedrører eleverne, situationsspil fra deres hverdag, inspiration til at tage hul på et emne. Den form for teater skal bruges som andet og mere end pause-signal.

Land og Folk:

Det skønneste forårsvejr kastede sit lys over årets Børneteater-festival. Den blev afviklet i weekenden og Frederiksværk by stod pyntet med flag i gaderne, solglitrende vand i kanalen og millioner af knopper på spring. Inspirerende rammer omkring festivalen der alligevel ikke blev den store inspirationskilde.

Vejviser

Bortset fra, at der altid kommer for mange voksne i forhold til børn, og at belægningsprocenten var på 120, havde festivalen én klage. Den indløb fra Gertrud Galster, Dansk Familieværn.

Hun var sur over, at man ikke ringede tre gange med klokken før forestillingerne, så børnene i god tid vidste, at nu kom der »indoktrinerende«, »venstreorienteret« og »obskønt« teater, eller hvad hun nu tidligere har fundet på af »fremskridtsvenlige« skældord for børneteatret.

Man kan spørge om den progressive del af børneteaterbevægelsen i dag — løfter den en flig af virkeligheden, udvider den horisonten, tager den kritisk fat i mediernes ungdomskultur, bringer den livsglæde og nødvendigt kampmod, giver den menneskekundskab, sund skepsis og konstruktive aggressioner, fører den linierne videre fra det enkelte rådvilde menneske til samfundets kapitalistiske struktur? Lærer man

noget, opdager man noget, frydes man over teatrets mangfoldige virkemidler? Vokser man en smule som menneske? Blev man stærkere, æstetisk og samlet?

Efter festivalen 1981 må man svare både ja og nej hertil. Mest nej. Børneteatret er stadig mange ting både etisk og æstetisk og det kan forekomme uretfærdigt med generelle bedømmelser.

Man har også i starten beskyldt børneteatrene for at være for generelle og handle for lidt om rigtige, levende mennesker. Men nu er man næsten ved at lukke døren alt for hermetisk til hjemmets fire vægge. Gruppeteatrene handler i dag om »gruppen«. Man glemmer verden udenfor i sin iver efter at give de unge selvtilid, samt, og det er vældig godt, et åndeligt spark bag: du kan selv gøre noget ved tingene hvad enten det drejer sig om arbejdsløshed eller ensomhed.

Men børneteatrene må i sagens natur overleve og forny sig. Nu venter vi blot på det kvalitative spring som snart må komme. På at angsten vækkes til en angst for ikke at være med hvor det gælder.

Jyllands-Posten:

Der var også et indslag fra Frederiksværk om børneteater. En repræsentant fra børneteatrene erklærede, at de simpelt hen var et nødvendigt indslag i skoleundervisningen, fordi deres forestillinger kan tage sig af alt det, som skolerne ikke kan skemalægge: kønsrolleproblematik etc. Mon ikke alt det, som ikke kan skemalægges, simpelt hen er det, som

vi andre kalder politisk propaganda — for nu at sige det — jeg havde nær sagt — markant.

Karakteristisk nok rummede indslaget ingen modsigelse af dette uanstændige misbrug af folkeskolen, som tjener til dels at ensrette skolebørnene ideologisk, dels at vaccinere dem for livstid mod det virkelige teater.

Information:

Af HENRIK LUNDGREN

Rapport fra weekendens børneteaterfestival i Frederiksværk.

HVAD skal man ønske for de danske børneteatre, grupperne under teaterlovens paragraf 16? Igennem mange år har svaret givet sig selv. Som Nora i »Et dukkehjem«, der hører barndomsvenindens snusfornuftige hjertesuk, at det »måtte være dejligt at have det nødvendige«, har man haft lyst til atudbyrde: »Nej, ikke blot det nødvendige, men dygtig, dygtig mange penge!«

Og hvad skal man så svare efter Børneteaterfestival nr. 11, som fandt sted i weekenden i Frederiksværk? Alene nummeret angiver, at man ikke kan gøre status uden også at tale historie. Dansk børneteater har sine rødder med sig, et ti-års erfarings på godt og ondt. Tingene er sket gradvis. På visse punkter utrolig hurtigt: Selvom den kulturministerielle rapport »Kulturens børn« kan oplyse, at 18 pct. af de 9-12 årige er uden teatertilbud i deres bopælskommune (frasat skolekomedie), er decentraliseringen sket med imponerende hast, så man i dag har et fuldt udbygget net af egnsteatre fra Tåkø i nordvest til Ø-gruppen i sydøst. På andre punkter har udviklingen været langsom, ja nærmest umærkelig: Den æstetiske fornyelse i dansk børneteater har været ringe de senere sæsoner, men skal der udtrykkes ønske på dette område, er man tilbage ved standardsvaret om de »dygtig mange penge«. Kunstnerisk overskud er ikke mindst et spørgsmål om overskud til at undersøge, forske, dygtiggøre og udvikle sig.

Dramaturgi og efteruddannelse

SKAL ønsket til myndighederne være flere penge, må fordringen til grupperne være en mere bevidst bearbejdelse af det materiale, de indsamler. Eller formuleret som stikord: dramaturgi og efteruddannelse. Atter kræver det de økonomiske forudsætninger. Uden at træde nogens ære for nær kan man vist roligt fastslå, at denne børneteaterfestival havde en over-, ja dødvægt af forestillinger for to skuespillere med en kasse fuld af legetøj: Et stykke uredigeret virkelighed,

gjort for færrest mulig penge (kun to månedslønninger) og sigtende mod den aldersgruppe, der er penge i, dvs. børnehaver og -biblioteker (har der nogensinde været en festival med så få af de dyre ungdomsforestillinger som denne?) Men selv under den produktions-svøbe, der hedder for mange forestillinger sigtende mod den pengestærke del af aftagerledet, burde det være muligt at komme et par spadestik dybere: redigere nøjere, gestalte mindre entydigt.

HVAD man igen og igen må fremhæve hos grupperne, som optrådte ved dette års børneteaterfestival i Frederiksværk, er deres umiddelbare forhold til den virkelighed, der omgiver dem. Som anført i tirsdagsrapporten her i avisen, kunne man ønske sig, at de ville gå nogle spadestik dybere ved bearbejdelsen af denne virkelighed. Men så kommer man til at tænke på hovedparten af det hjemlige voksteater, som hverken spejler eller bearbejder virkeligheden — »mine forældre er inde at se »Den talende dobbeltseng«, de abonnerer nemlig på Arte,« som det hed i en af ungdomsforestillingerne. Og så elsker man atter grupperne for deres mere eller mindre reflekterede, men usminkede og problemopbyggende forhold til virkeligheden.

Så når det er fristende at kalde en række af forestillingerne ved denne festival for katalogforestillinger, er det en betegnelse på godt og ondt. Minussi- den er overfladiskheden: tilbøjeligheden til at opsøge problemer i stedet for at problematisere — at beskrive en splittet virkelighed i stedet for at analysere den, uddrage tendenser og på den måde skitsere nogle løsningsmodeller. Plussiden er den mobiliserende genkendelighed: det skulderklap, der ligger i, at der er nogle, der tager børnenes og de unges problemer alvorligt, går ind på deres egne præmisser og søger at solidarisere sig med dem. Og i den forbindelse er det jo ikke mindst vigtigt at gøre opmærksom på, at det ikke er børneteatret, som flår de unges tilværelse fra hinanden i fremstillingen — den stærkeste oplevelse overhovedet ved denne festival var vel netop at stå over for en generation af børn og unge, som oplever deres egen virkelighed splittet, mosaikagtig, uhåndgribelig, umulig at få styr på.

Børneteaterfestival i Frederiksværk d. 25.-26. april

Den 11. Børneteaterfestival blev afholdt på Byskolen i Frederiksværk sidst i april måned. Som sædvanlig var festivalen et tilløbsstykke på trods af, at forhåndsmødet i pressen var beskeden på grund af lock-out'en på de fleste dagblade. Fotograf Mogens Laier har sammensat denne collage fra festivalen.

Kulturpolitik af Arthur og hans »piger«

Ny udgave!

Teaterrådets indstilling til kulturministeren af til- eller ikke tilskud fra en række af teaterlovens paragraffer — herunder tilskud til gruppe- og børneteatrene under paragrafferne 16 a og 16 c, er udkommet.

Som vi altid skriver, mener vi, det er en meget vigtig bog, der her udkommer hvert år ved denne tid. Man kan ikke sige, at der egentlig er nogen væsentlige ændringer i denne årgang i forhold til tidligere udgaver. Tallet er blevet lidt større end sidste år, men det er de samme grupper og teatre, der får pengene, mens der er en lang række, der ikke får noget. Gruppe- og børneteatrene organisationer råber som altid op om, at der er for få penge. De faglige organisationer gør forresten det samme. Og min sandten om ikke også teaterfore-

ningerne gør vrøvl over pengepungen. Men det er måske nok fordi Meir Feigenberg har sat sine priser op i 25.000 kroners klassen. Teaterrådet siger også i år, at det synes de også. Den eneste, der ikke siger noget er Kulturministeren. Men det gjorde hun jo heller ikke sidste år.

Det plejer at være BTA's redaktion, der anmelder og kommenterer årets udgave. Men sådan skal det ikke være i år, har redaktionen bestemt. I år skal vi gøre noget nyt: Vi undlader at sige noget, og giver i stedet ordet til Kjeld Koplev!

OBS: Vi kan oplyse, at bogen allerede er revet væk. Den er udsolgt fra forlaget. Redaktionen beklager, at vi først er i stand til at annoncere bogen nu. Men vi havde ikke råd til en særudgave.

Gratis for forlaget!

Tidligere år har der i forbindelse med Børneteaterfestivalen været udskrevet en konkurrence om at tegne festivalens plakat blandt børnene i den kommune, hvor festivalen har været afholdt. I år har vi i stedet for festivalplakat lavet en:

Slogankonkurrence

— fortæl i én sætning, hvorfor du gerne vil ha' børneteater.

Sådan gør du:

1. Find på et slogan.
2. Skriv dit navn og adresse på et stykke papir.
3. Put papiret i en kuvert.
4. Skriv dit slogan uden på kuverten.
5. Put denne i en ny kuvert.
6. Som sendes til: Børneteatersammenslutningen
Frederiksborggade 20, 3.
1360 København K.
7. Mærk kuverten »Slogankonkurrence«.

Præmier:

1 TEATERFORESTILLING

Børneteatersammenslutningen køber én teaterforestilling til dig, som du selv vælger i den røde brochure blandt BTS-medlemmerne, max. kr. 6.000 incl. moms.

Foruden det præmierede slogan vil alle de anvendte slogan blive præmieret med månedens plakatpakke.

Bedømmelseskomiteen består af: Morten Jersild, Ray Nusslein, Astrid Holst og Anne Josephsen. Bedømmelseskomiteens afgørelse er endelig.

Sidste frist for indsendelse og dermed deltagelse i konkurrencen om én teaterforestilling til din skole eller arbejdsplads er d. 1. juli 1981.

Iflg. fremmedordbogen:

Slogan (engelsk, egentlig gælisk sluagh-gairm, af slaugh = hær, skare + gairm = råb, kalden, råb brugt af skotske og irske klaner som kampråb el. samlingssignal). Slagord eller »kampråb« for politisk parti eller anden gruppe; reklameslagord.

Mange venlige hilsner,
BTS-bestyrelsen

AF KJELD KOPLEV

FORLEDEN fik en god veninde af mig en god idé. Sligt hender skam. Da hun straks efter og ganske tilfældigt mødte det agtværdige teaterråds formand, Arthur Ilfeldt på et af hans strejftog i den københavnske teaterverden, luftede hun den for ham. — Det må du sandelig komme op og snakke med mig og mine piger om, var hans prompte, umiddelbare, ligefremme, ærlige og imødekommende reaktion.

Nu melder så historien — desværre — intet om, hvem eller hvilket antal der rummes i frasen Arthurs »piger«.

Man kan selvsagt gætte på, at det alene er hans med-i-rådet-siddende to kvindelige medlemmer, skuespillerinden Birgitte Price og professor Kela Kvam. Men man kan jo også tro på rygterne om, at to skam er for lidt. At tredje »pige« i den teaterrådelige rede er selveste kulturminister Lise Østergård. Ud i Arthur Ilfeldts fantasi, forstås. Men sligt bliver aldrig opklaret. Med mindre man spørger direkte. Og den gøre det, der har mod dertil.

Derimod fremgår det med al ønskelig tydelighed, at det seneste teaterpolitiske storværk — Teaterrådets indstilling 1981/82 — er et værk af Arthur Ilfeldt og to af hans piger — Birgitte Price og Kela Kvam.

På mere end 350 sider kan man, hvis man ellers er i stand til at motivfortolke, læse mellem linierne, spå og lægge to og to sammen samt kender de danske teatersnirkler vel, læse sig til teaterrådets teaterpolitiske sigte.

Men nogen let sag er det ikke.

Nok giver rådet her i sin indstilling, vist for første gang, enkelte af teatrene karakter. Men rådet løfter ikke samtidig sløret for, hvilke kriterier karaktererne er givet efter.

Tommelfingre til flere hundrede tusinde kroner bliver vendt opad eller nedad, uden at det noget sted klart fremgår hvorfor.

Et par prøver i flæng — fremhævet med samme tilfældighedens præg, som går som et adelsmærke gennem hele rådets indstilling:

Til Flemming Flindts ønske om at producere en ballet skriver rådet bl.a., at det »er af den opfattelse, at tragedien om Lulu og Grevinde Geschwitz vil kunne danne grundlag for en dramatisk og interessant balletforestilling.«

Hvor ved rådet det fra? Med hvilke kriterier har rådet bedømt det? Osv., osv.

Og for at ingen nu skal tro ovennævnte bundet i politisk modvilje: Efter hvilke kriterier gør rådet sig til smagsdommer, når det mener, at Dario Fo's *Colombus* vil være et godt supplement til det repertoire, der tilbydes provinsens publikum ...

Og sådan kunne man blive ved.

Der er intet forkert i, at rådet nu mere åbent end hidtil giver sig til at lege karaktergiver og smagsdommere. Det er kun det, at tankerne bag karakterskalaen er skjulte, at debatten omkring niveauet er foregået bag lukkede døre. Om den overhovedet har fundet sted.

Om rådet nu bryder sig om det eller ej, så er dets indstilling et kulturpolitisk indlæg. Men det er knap i tidens ånd, at tingene siges så for-dækt.

I gamle russiske romaner kan man læse, hvordan de livegne sprang for deres liv, som om det var

Foto: Hans Chr. Lindholm

deres eget, når herskaberne kom buldrende forbi med firspandet. Og i fordums dage snagede ingen i, hvad mæcenerne kastede de penge i grams til, som deres tro folk havde tjent sammen til dem i deres ansigts sved.

I dag ved de livegne, at deres liv er deres eget, og mæcenernes tid er forbi.

Derfor må det være et krav til Teaterrådet, at man umiddelbart kan aflæse dets politik, at man uden omsvøb kan forstå dets bevæggrunde. Nu kan man kun gisne om dem. Og det er aldrig sundt. Du skal ikke tro, du skal vide, sagde min far altid, når jeg nok troede, at jeg gjorde det rigtige.

Det samme må man kunne forlange af Arthur Ilfeldt og hans »piger«.

PS. Teaterrådets indstilling kan læses på mange andre måder, under en mængde andre synsvinkler. En af dem er at bedømme den som et katalog over en mængde skønne, spildte muligheder, en anden som forundringsskaber over det, der dog støttes.

Man kunne også gøre sig tanker — især i grupperne, egnsteatrene, børneteatrene — om man virkelig i fremtiden skal basere sit virke på støtte fra staten. Men det er en helt anden snak. Og dog.

MANDLIG SKUESPILLER

søges for perioden 1. januar — 15. maj 1982, til skoleforestillingen »I morgen måske«. Mulighed for forlænget ansættelse. Teatererfaring en forudsætning. Overenskomstmæssig løn, pt. 9.080 kr. pr. md.

Møllen er et egnsteater med kollektiv ledelse.

teatergruppen

MØLLEN

Møllepladsen 4, 6100 Haderslev

Repertoirenyt er en løbende orientering om tilføjelser, ændringer og korrektioner i forhold til det repertoire, der er anført i repertoirebrochuren »Teater 1981-82«.

Ligesom det gælder for repertoirebrochuren, gælder det også for repertoirenyt, at hverken stat, Samarbejdsudvalg, Børneteatersammenslutningen eller redaktionen af BTA garanterer for omtalte forestillingers kvalitet, politiske bevidsthed eller pædagogiske udformning.

Bådteatret

Bådteatret holder flyttedag

Når Bådteatret d. 16/6 sejler ind i Nyhavns kanal, afslutter vi vor årlige somerturné med som led i Københavns Kommunes sommerunderholdning at opføre vor Ludvig Holberg forestilling, tragikomedien *Melampe* indtil d. 21/6. Dette arrangement bliver samtidig indvielsen af vor nye kajplads i Nyhavn. Nu kan man foruden at overvære Bådteatrets forestillinger også opleve det pulserende miljø i Nyhavn i historiske omgivelser.

Vores første forestilling i efteråret bliver en forestilling om Struense. Titlen er *Månekongen*.

Forestillingen er en forlængelse af det samarbejde vi indledte i forbindelse med forestillingen *Jens Munk* med Nationalmuseet og Skoletjenesten. Igen i år vil Skoletjenesten udarbejde spændende materiale til skoler o.a. om Struense og hans samtid. Teaterforestillingen vil blive kombineret med en udstilling på Nationalmuseet samt byvandring til Struenses København. Det tilsvarende arrangement i efteråret 1980 blev en meget stor succes, så interesserede skoler kan allerede nu sikre sig plads til dette arrangement. Arrangementer egner sig for de ældste klasser i folkeskolen, gymnasier, seminarier og voksne.

Henvendelse kan ske til vor nye adresse: Bådteatret, Nyhavn 14, 1051 K, tlf. 01-12 14 60. Kontor: Nyhavn 37, 1051, tlf. 01-13 21 51.

PS: I forbindelse med flytningen har vi lejet en gammel, nu nedlagt havneknepe »Texas« til øverum og kontor. Kontoret ligger kun 100 m væk fra Bådteatret på den uartige side af Nyhavn, mens Bådteatret ligger blandt Nationalmuseets fire historiske skibe på den pæne.

Fair Play

Borchsvej 3, 4300 Holbæk
Tlf. 03-43 85 95, mandag kl. 14-16, tirsdag-fredag kl. 10-12.

Hvor stor er lille?

Hvad er man for lille til? — og hvad er man for stor til? Det er emnet for Fair Play's nye forestilling for de 3-6 årige.

Ronnie er meget stor — og Lilly, ja, hun er ikke nær så stor. Sådan har det været længe, og både Ronnie og Lilly har vænnet sig til, at sådan er det bare.

Ronnie tager sig mest af det, han synes er sjovt. Det vil Lilly også af og til, men så siger Ronnie bare: »Det er du altså for stor til« eller »Nej, ved du nu hvad, det er du altså for lille til.«

Ronnie og Lilly rejser rundt med deres eget lille teater eller »Ronnies Teater«, som det hedder.

Da de en dag stiller deres forestilling op, kommer Ronnie ud for et uheld. Han bliver meget, meget lille, og selv efter at Lilly har gjort alt, hvad hun kan, bliver han kun næsten så stor, som han var før.

Nu er Lilly pludselig den store og Ronnie — ja, han er mest som et barn. Han kan ikke mere, hvad han kunne før, og Lilly er pludselig den store, som skal kunne det hele.

Det gir' sine besværligheder.

Kava Teatret

På en sjov og utraditionel måde prøver vi at behandle noget, som er en del af de fleste børns hverdag — at være for lille til ét og for stor til noget andet.

Forestillingen er lavet i samarbejde med børn fra 3-6 år, pædagoger og andre voksne.

Hvor stor er lille har premiere midt i august og vil blive suppleret med efterbehandlingsmateriale.

Aldersgruppe: 3-6 år
Tilskuerantal: max. 60
Medvirkende: Merete Cornet Sørensen og Simon Vagn Jensen
Forfatter: Torkild Lindebjerg og Fair Play
Instruktør: Torkild Lindebjerg
Konsulent: Anne Holm

Marina Teatret

Spilleplads: 6×4 m (excl. publikum)
Spillelokalets højde: 2,40 m
Pris: 1.250 kr. + 22% moms, kr. 275,-, ialt kr. 1.525,- incl. transport.

Kava Teatret

Hørdumsgade 21, 2.th.
2450 København SV

Det forsvundne æg

Historien om det forsvundne æg er en dukketeaterforestilling, der handler om hvad der vil ske, når en høne lægger et æg. Det kan blive til en kylling, eller det kan forsvinde! Og hvad gør man så?

Man råber hjælp, og hvis man er heldig, er der en politmand i nærheden, måske ligefrem én der er forklædt. Men selv en »snedig« opdager kan ikke finde et æg, der er sporløst forsvundet, hvis han ikke kan se forskel på et æg og en svamp. Men er der ingen, der kan hjælpe? Jo — der er lige så mange vidner, som der er børn, og ved deres hjælp bliver hønen lykkelig igen.

Varighed: 40 minutter
Tilskuerantal: max. 70 børn i alderen 3-7 år
Opstillingstid: 30 minutter
Spilleplads: 3×3 meter
Pris: 1.350,- kr. incl. moms

Marina Teatret

Georges Marinos
Nymarksvej 18, 2650 Hvidovre
Tlf. 01-49 01 87

Go' dav, klovn

En gammel græsk forestilling er tilpasset danske forhold. Forestillingen er et bevis på, at klovns humor er international, at humoren og kærligheden har samme sprog verden over.

Medvirkende: 40, 50, 100, 200 — hele publikum medvirker
Aldersgruppe: 3-103 år
Scenekrav: 4 m frit gulv
Lyd: Ingen mikrofoner og højttalere
Lys: I disse sparetider bruger vi sollys.

Forestillingen kan vises ud og inde.

Ungdommens Teater

Odensegade 28, 2100 Kbh. Ø
Tlf. 01-42 40 90

Hair

Musical af Gerome Ragni og James Rado

Musik: Galt MacDermot
Instruktør: Ole Ishøj
Koreografi: Balletdanser ved Det kgl. Teater Hans Jakob Kølsgård
Musikalsk indstudering: Poul Erik Christensen

Orkestret under ledelse af Peder Kragerup alternerende med Poul Erik Christensen

Medvirkende: Bl.a. Maria Stenz, Lise Lotte Norup, Nellie Crump, Allan Mortensen, Tom Jacobsen, Hother Bøndorff, Lars Elstrøm

Midt i en tid, der er præget af depression, krigstrusler, og hvor tilværelsen synes at udarte til alles kamp mod alle, kommer *Hair* igen med sit glade og optimistiske budskab om, at der eksisterer en anden livsform end vores hårde materialisme.

Forfatterne skriver i deres forord:

»De unge skal opfattes som en stamme. Verden af idag beskrives som en global landsby. Og ungdommen er opslugt af gruppe-stamme-aktivitet. En sammenkomst med et fælles formål. En søgen efter en levevis, der giver mening for de unge, som giver deres nye vision mulighed for at gro, uanset hvor veldefineret eller hvor dunkel den er: at finde et alternativ til de ældres uacceptable normer, må og moral. Stammerne dannes, bestemmer deres egen livsstil, deres egen moral, ideologier, deres egen mode for tøj og opførsel.....

De unge er en stamme. Samtidig ved de, at til brug for *Hair* er de på en scene, de optræder for et publikum, de demonstrerer på en måde deres levevis, de fortæller en historie for at overbevise dem, der ser på, om hvad det er de vil, måske for at få større forståelse, støtte og overbærenhed, så de på den måde kan få omkredsen af aktiv deltagelse på vej mod en bedre, klogere, fredeligere, kærligere verden.

De prøver at »turn on« publikum.

Hair er ikke destruktiv, tværtimod!

Ungdommen prøver på at vise vejen til et bedre og lykkeligere liv for os alle sammen.

Hair er fuld af optimisme, livsglæde og — vidunderlig musik.

Hair giver sit publikum livsmod!

Turnéperiode: 13. september — ca. 1. december

Pris: kr. 20.000 + moms

Joseph and the Amazing Technicolor Dreamcoat

Musical af Tim Rice og Lloyd Webber

Joseph er en udpræget familie-forestilling — det er Josefs historie fortalt på en spændende og meget vittig måde, og med et væld af dejlige sange, som vil blive landeplager.

Forestillingens fædre er blevet verdensberømte på *Jesus Christ Superstar* og *Evita*.

Joseph opføres hvert år i London og over hele England, og altid for fulde huse.

Sam Besekow sætter iscene og Allan Mortensen spiller Josef.

Premiere medie februar 1982.

Vaganterne

Sofievej 13, 2840 Holte
Tlf. 02-42 02 15

Teatergruppen Vaganterne har fået to nye spillere og består i sæson 81/82 af følgende medlemmer (fra oven på foto): Bertil Moltved, Charlotte Munksgaard, Henrik Lyding, Leif Norlyk, Solveig Weinkouff Larsen og Tine Bjerre Larsen.

Københavns Internationale Teaterfestival

Herunder Jango Edwards fra USA. Øverst på denne side Stage-Space's teater i en dobbeltdækkerbus. Stage-Space kommer fra England.

I PERIODEN 20. juni — 18. juli afholdes den anden internationale teaterfestival i København, som en efterfølger til sidste års »Festival of Fools«. Da dette navn var »lånt« fra en tilsvarende festival i Amsterdam, har vi måttet finde et nyt navn. Dette års festival vil derfor simpelthen hedde *Københavns Internationale Teaterfestival '81 — Fools II*.

Sidste års festival viste, at der findes et stort, veloplagt publikum for de nyere teaterformer, som festivalen står for, og den har også vist, at et sådant arrangement er et udmærket supplement til Københavns øvrige kulturelle arrangementer i sommerhalvåret. Den publikumsmæssige succes kom til udtryk ved den generelle begejstring fra publikums side i forhold til de enkelte forestillinger og arrangementer som sådan samt den positive reaktion fra pressens side. Festivalens 93 indendørsforestillinger blev overværet af ca. 18.000 mennesker, og udendørsarrangementerne samt de opsøgende forestillinger (65) blev overværet af ca. 17.000 tilskuere. Hele festivalen kunne således melde »fuldt hus«. Endelig kan det konstateres, at et arrangement af dette omfang og denne karakter er praktisk gennemførligt og økonomisk realistisk.

Ideen er, at festivalen i kraft af sin spredning dels med forskellige spillesteder, indendørs som udendørs, i Københavns centrum som i Københavns nærmeste omegn, dels ved brug af forskellige teatermæssige udtryksformer, bliver en del af bybilledet og et supplement

til de eksisterende aktiviteter og dermed ikke en isoleret begivenhed.

Teatermæssigt sigter festivalen på at præsentere et bredt spektrum af aktuelt teater fra hele verden — ikke mindst danske produktioner — for et meget bredt publikum både fra København, det øvrige land og fra udlandet. Ved at invitere 45 ensembler, der repræsenterer forskellige udtryksformer fra vidt forskellige kulturelle/etniske baggrunde håber festivalen at vise forskellige tendenser inden for: *moderne dans, ballet, kropsteater og mime, klovneforestillinger, gøgl, socialt/politisk teater, gadeteater, avantgarde og eksperimental teater, cabaret, børneteater mv.*

Festivalen

I den fire uger lange festivalperiode opføres 125 indendørsforestillinger på følgende københavnske scener:

Saltlageret	kapacitet 300
Borups Højskole	200
Folkets Hus, Rømersgade	300
Park Teatret, store scene	700
Park Teatret, lille scene	150
Fiolteatret	150
Åben Scene, Hannovergade	120
Teltet i Fælledparken	400

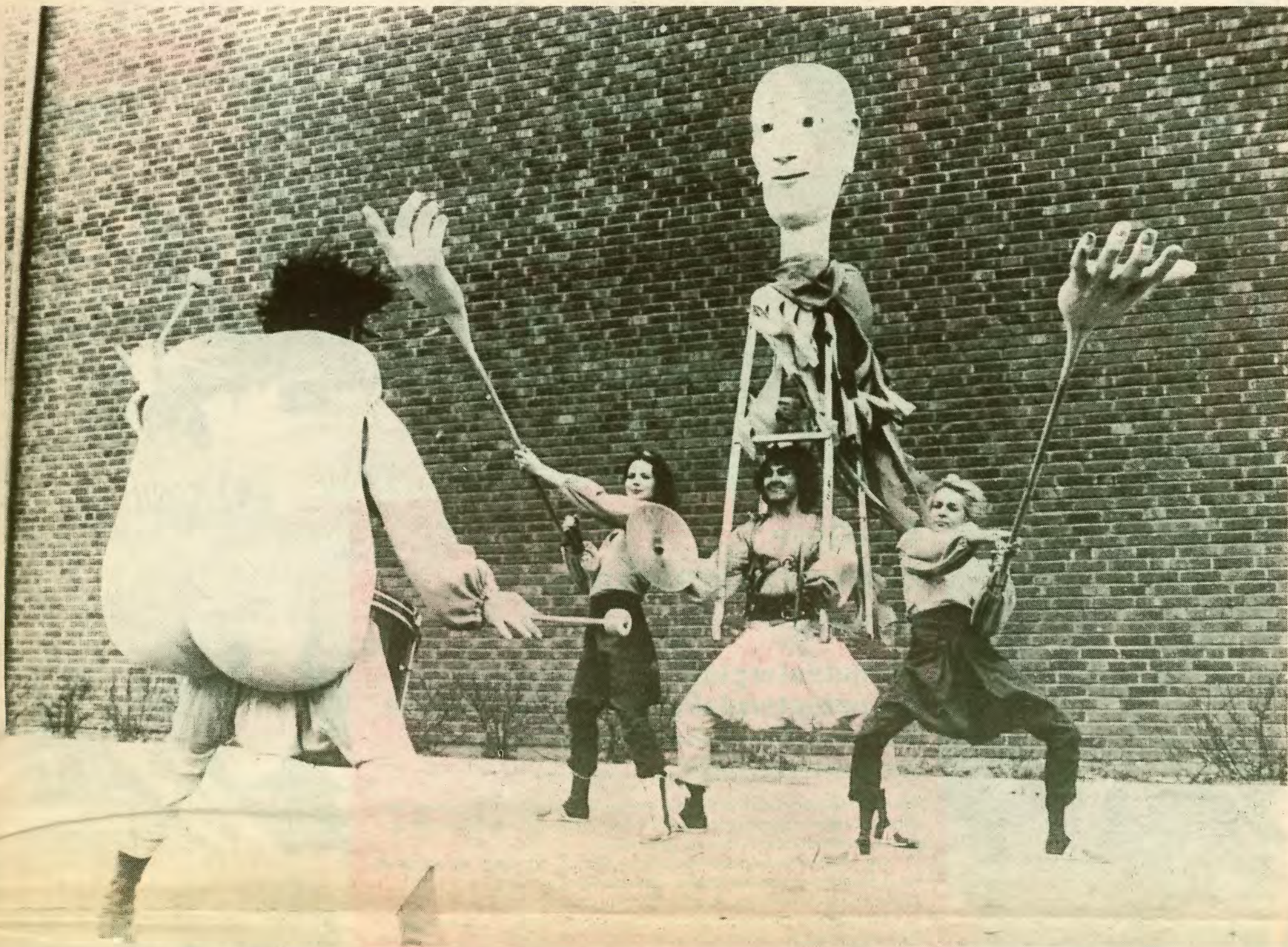
Herudover udendørsgadeforestillinger og et usædvanligt stort *børneprojekt* i Fælledparken, i dagtimerne. Projektet er festivalens centrum for børneaktiviteterne, med forskellige aktiviteter uden for en stort cirkustelt, og en række forestillinger bl.a. Kraka, Cir-

kus Bonnie og Kaskadeteatret inde i selve teltet. Der bliver forskellige workshops og legemuligheder bl.a. AIR-gruppen med sine plastiklege/hoppe-moduler. Ligeledes vil der være en slags musikalsk »skov« (magical musical forest) skabt af Thom Pedgorersky og Brad Dupont, som involverer både børn og voksne. Dette projekt finder sted fra 27. juni — 18. juli.

De inviterede ensembler er vidt forskellige, men med den fællesnævner, at de satser på kommunikation i videste forstand, som bygger på mere end ord såsom dans, mime og musik mv. Alle grupper har på forskellig vis gjort sig bemærket i international sammenhæng.

De 70 opsøgende og udendørs forestillinger sigter i høj grad imod et børne- og familiepublikum, dvs. en kombination af forestilling med efterfølgende aktiviteter. Følgende kommuner har arrangeret udendørs forestillinger: Albertslund, Hvidovre, Glostrup, Frederiksberg, København m.fl.

Der afholdes d. 27.-28. juni i Borups Højskole et videoprogram, der viser 180 film, som viser udviklingen inden for eksperimentalt teater og dans etc. i løbet af de sidste 20 år (bl.a. Theatre du Soleil, Peter Brooks, Il Carrozone, Richard Foreman, Bob Wilson). Sideløbende med festivalen vises ligeledes Odin Teatrets film inspireret af Grotowsky, Sydamerikaturneer og ophold i det fjerne Østen. Der vil også blive vist forskellige film om teater i det hele taget også omhandlende klassisk teater.

Oversigt over medvirkende ved festivalen:

Thesbitteateret, Norge. Socialt engageret musikteater.

*Shusaku & Dormu Dance, Japan. Kropsteater/mime/dans til symf. elektr. musik.

Jango Edwards, USA. Ophavsmanden til Festival of Fools i Amsterdam, m. 22 mands rockcirkus.

*Vindhäxor, Sverige. Atmosfæreskabende dans til rytmisk jazz.

Lumiere & Son, England. Surrealistisk cirkusagtig forestilling.

Patterson/Anima, Danmark. Moderne dans til fusionsmusik m. Kenneth Knudsen/Anima.

*Daniel Stein, USA. Formidabel mimiker.

Piccolo Teatro, Italien. Gadeteater, et af Europas mest erfarne.

A Piece of the World, USA. Sort kvindeperturbationensemble m. dansere fra Alvin Ailey.

*Hector Malamud, Argentina. Selvironisk mimiker/komiker.

*Lilliana Ducca, Argentina. Kollage af dans/mime/musik og sang.

Black Theatre, Jamaica/England. Politisk musikteater m. reggaegruppen The Government.

*Tara Rajkumar, Indien. Klassisk indisk dans bl.a. Kathakali og Mohinattam.

Stage Space, England. Man tager en doubledecker bus og laver gadeteater. Teatr '77, Polen. Eksperimentalt teater baseret på Grotowskis metoder.

Grenland Friteater, Norge. For børn! (klovnerier mm.).

The New York Street Caravan, USA. Et politisk udadvendt »peoples theatre«.

Bustrig, Italien. Stammer fra en gammel kendt familie m. commedia dell'arte tradition. Klovner.

Banden, Danmark. Med deres version af Dario Fo's »Mistero Buffo«.

*Lilith, USA. En direkte (og morsom) politisk kvindegroupe.

Jorma Uotinen, Finland. Usædvanlig eksperimentel dans, hvor mime udgør en væsentlig del.

Dur-An-Ki, Belgien. Eksperimentel kropsteater.

Ideal Stand-Art, Belgien. Multimedia/avantgarde/»plastic art«.

*Jordcirkus, Sverige. Gadeaktions-teater.

Farid Chopel, Frankrig. Danser/mimiker og komiker.

Friteater & *Dramatroup of Tanzania, Sverige/Tanzania. Resultatet af ni måneders samarbejde. Den 3. verdens situation.

Billedstofteatret, Danmark. Premiere på forestillingen »Hegnet«.

Teatro Potlach, Italien. Gadeteater som speciale.

Gag Company, Tjekkoslovakiet. Klovneensemble.

Natural Theatre, England. Udendørsteater, »bruger« de forbigående. Humor.

*Maria Lexa & Thorkild Lindegren, USA/Danmark. Masker, bevægelser og klovnekunst.

Teatro da Camera, Italien. Tankevækkende surrealisme.

*Spiderwoman, USA. En »multiracial« kvindegroupe m. en humoristisk cabaret.

Ibis & Flight & Karen Schelder, Danmark. Tre danske produktioner.

Tartana, Spanien. Totalteater m. dukker, masker, dans og musik.

Winston Tong, USA. Orientalisk inspireret udtryksform m. dukker, mime mv.

*Roy Hart Theatre, Frankrig. Europas stemme og lyd-virtuoser.

Henri Gruvman, Frankrig. »Grugru«, en personlig oplevelse.

British Fools, England. Man skrev om dem i Amsterdam: »Disse mænd er sande arvtagere til det bedste i den britiske humor ...«. Gruppen består af: *John Melville & Peter Wear, The

Wee Wees, *Justin Case og Sharon Landau. De enkelte optræder også med soloforestillinger i festivalen.

Mimeensemblen, Sverige. Mime, dans og musik om cirkusverden.

Jean-Claude Bourbault — Theatre du Soleil, Frankrig. Solo »cabaret« + 5 musikere. Premiere.

Kaskadeteatret, Cirkus Teater Bonnie, Teatergruppe Kraka, Danmark. Familiefeststillinger i cirkusteltet i Fælledparken.

*Mark Hall Amitin, USA. Tidl. bl.a. Living Theatre. Leder en workshop i festivalen, for 25 personer, m. arbejdstitlen »Towards a performance«.

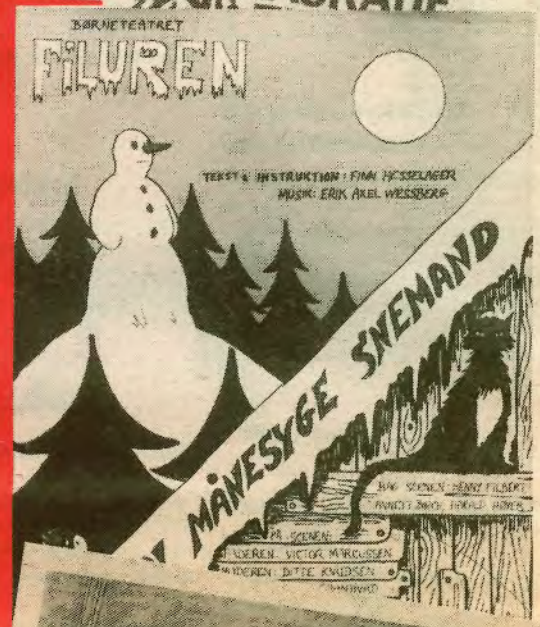
*Torben Bjelke — Odinteatret, Danmark. Workshop omkring Odinteatrets arbejdsmetoder.

*Workshops, fra 20 til 30 timer. Fra 2 til 5 dage.

Herover ses et billede fra en forestilling af den svenske gruppe Jordcirkus.

Nederste billede er fra Black Theatre — en teatergruppe fra Jamaica, der optræder sammen med den engelsk-jamaicanske reggae-gruppe The Government.

Festlige børneteaterplakater til salg

Børneteaterplakater til udsmykning
Børneteaterplakater som en gaveidé
Børneteaterplakater som reklame for børneteater

Børneteatersammenslutningen sælger ud af gamle plakater fra børneteatrene, og pengene går til det fortsatte arbejde med at gøre børneteatrene bedre og stærkere.

De 10 afbildede plakater sælges for kr. 50,- incl. forsendelse. Send beløbet enten pr. check eller indsat det på giro 6 61 81 38, Børneteateravisen, Frederiksborggade 20, 1360 Kbh. K.

Plakaterne bliver så sendt i et paprør, så de forhåbentlig ikke tager skade.

Desværre kan vi ikke gengive plakaterne i deres originale farver. Plakaterne er for det meste i flere farver og har størrelser fra A3 til A1.

Hvis der skulle være udsolgt af en af de afbildede plakater, finder vi en anden, som er ligeså smuk.

Klip kuponen ud og send den ind allerede i dag!

BREV

Hermed bestiller jeg:

- ☐ sæt plakater à kr. 50,-
- ☐ Pengene er sendt pr. check
- ☐ Pengene er indsat på giro nr. 6 61 81 38, Børneteateravisen, Frederiksborggade 20, 1360 Kbh. K.

Navn: _____

Adresse: _____

Postnr./by: _____

Frankeres
som
brevkort

Børneteateravisen
Frederiksborggade 20
DK-1360 København K